

LUNDS
UNIVERSITET

”Because that’s not how people are”

**- En kvalitativ innehållsanalys om hur psykisk ohälsa framställs i
spelfilmer**

Felicia Gustafsson och Linda Widarsson

Kandidatuppsats: SOPA63
HT-17
Handledare: Kristina Göransson

Abstract

Authors: Felicia Gustafsson and Linda Widarsson

Title: “Because that's not how people are”- a qualitative content analysis on how mental illness is produced in movies

Supervisor: Kristina Göransson

Assessor: Weddig Runquist

The purpose of our study was to examine the prevailing norms of mental illness, and how it is portrayed in popular culture, by analyzing four selected feature films that all highlight mental illness of some kind. We have done this through a qualitative study with a thematic analysis, in which all four films have been studied thoroughly. The study has a social constructivist approach since our way of talking about and representing mental illness in feature films constitutes on how we experience the world. We have also used the concepts ‘norm’ and ‘stigma’ to analyze the empiricism. The results that we found confirms commonly-occurring notions of mental illness but also some prominent elements that challenge and contradict these beliefs.

Keywords: Mental illness, norms, stigma, media, film

Förord

Vi vill börja med att tacka varandra för ett gott och välfungerande samarbete genom hela processen. Utan varandra hade uppsatsskrivandet varken varit lika roligt eller givande. Vi vill inte minst även tacka vår handledare Kristina Göransson för det ovärderliga stöd hon har gett oss under arbetets gång. Utan henne hade vårt arbete inte blivit vad det är idag. Tack, Kristina Göransson!

Innehållsförteckning

Förord	3
1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	8
2. Kunskapsläget	8
2.1 Psykisk ohälsa i medier och populärkultur	8
2.2 Konstruktioner av psykisk ohälsa	11
3. Teoretiska begrepp och perspektiv	12
3.1 Socialkonstruktivism	12
3.2 Normer och normalitet	14
3.3 Stigma	15
4. Metod och metodologiska överväganden	16
4.1 Val av metod	16
4.2 Urval	17
4.3 Analysmetod	18
4.4 Metoddiskussion	19
4.4 Arbetsfördelningen	20
4.5 Etiska överväganden	20
5. Analys och resultat	21
5.1 Framställningen av egenskaper hos karaktärerna med psykisk ohälsa	21
5.1.1 Introvert-/ utåtriktad	22
5.1.2 Utåtagerande	25
5.1.3 Diskussion kring framställningen av karaktärernas egenskaper	26
5.2 De övriga filmkaraktärernas förhållningssätt gentemot karaktären med psykisk ohälsa	28
5.2.1 Avståndstagande kontra närmande	28
5.2.2 Uttalanden från omgivningen relaterat till karaktären med psykisk ohälsa	32
5.2.3 Diskussion kring de övriga filmkaraktärernas förhållningssätt	34
5.3 Illustrationer av psykisk ohälsa	36
5.3.1 Miljö	36
5.3.2 Utseende	37
5.3.3 Diskussion kring illustrationen av psykisk ohälsa	39
6. Avslutande diskussion	40

7. Referenslista	43
Bilaga 1	47
Bilaga 2	49

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Psykisk ohälsa är ett komplext begrepp då det innefattar allt från självrapporterade lidanden av olika grad, som oro och nedstämdhet, till psykiska sjukdomar som depression och schizofreni. Även om en person inte lider av psykisk sjukdom kan upplevelsen av oro och nedstämdhet påverka personens välbefinnande negativt (Socialstyrelsen, 2013). Sådant som påverkar känslor, kognition och beteende negativt är även ett sätt att definiera psykisk ohälsa (Manderscheid, et al., 2010).

Under antikens tid ansågs psykisk ohälsa framförallt vara kopplat till galenskap eller handla om en religiös föreställningsvärld, snarare än att ha koppling till ett sjukdomstillstånd (Sanner, 2009). Tiden runt sent 1800-tal och tidigt 1900-tal ses ofta som en brytpunkt när vi talar om synen på psykisk ohälsa. På 1900-talet började medicinska förklaringsmodeller göra sitt inträde. Det blev under denna tidsperiod viktigt att hålla isär de “sjuka” från de föregivna “normala” som ett sätt att disciplinera och forma dessa människor. Detta gjordes vanligen genom att människor som ansågs psykiskt sjuka intogs på vårdinrättningar (ibid). I en artikel skriven av Ben Hannigan (1999), professor i Mental Health Nursing, framgår det att människor överlag tenderar att ha en föreställning om individer med psykisk ohälsa som inte stämmer överens med deras faktiska problem. Attityder till psykisk ohälsa präglas ofta av negativa associationer (Hannigan, 1999).

I en rapport av Högberg, Magnusson, Ewertzon och Lützen (2008), professorer inom psykiatri, konstateras att personer med allvarlig psykisk sjukdom ofta upplever känslor av skam, rädsla för exkludering samt att leva i ensamhet. Personer med psykiska sjukdomar är ofta offer för fördomar baserade på bristande kunskap och löper därigenom stor risk att bli utsatta för både diskriminering och stigmatisering, vilket i sin tur kan leda till exempelvis lägre självkänsla och depression för den som utsätts (ibid). Då vad som anses vara “normalt” och “avvikande” i ett samhälle, så kallade *normer*, kan ses som sociala konstruktioner skapade av människan (Wenneberg, 2001), är det av vikt för oss att undersöka hur psykisk ohälsa framställs och porträtteras då dessa framställningar kan upprätthålla normer och motarbeta en förändring gällande stigmatisering av personer med psykisk ohälsa.

Medier och television spelar en central roll för kommunikation till omvärlden (Happer & Philo, 2013). Vid de tillfällen som vi saknar kunskap kring ett visst ämne, blir vi särskilt beroende av medier för information och kunskap (ibid). Anderson (2003) skriver i artikeln “‘One flew over the psychiatric unit’: mental illness and the media” att mediernas framställning av psykisk ohälsa kan ha en betydande effekt på den allmänna bilden av personer som lider av psykisk ohälsa. Att just filmkaraktärer bidrar till upprätthållandet av stigma kring personer med psykisk ohälsa är ett faktum enligt denna rapport (ibid). Men det finns även motsägelser till detta som menar på att medier också kan ha en upplysande påverkan och bidra till större förståelse. James Mullins (2012), sjukhuschef vid Sturdee Community Rehabilitation Hospital i Liecester, skriver i en rapport att karaktärer med psykisk ohälsa, i bland annat tv-serien Homeland och filmen A Beautiful Mind, framställs som känslomässiga och att deras psykiska tillstånd inte definierar vem de är som person. Dock kvarstår faktumet att publik som tar del av fiktiva filmer och tv-program i större utsträckning konfronteras med negativa porträtteringar av psykisk ohälsa. Dessa bilder har en kumulativ effekt på allmänhetens uppfattning om personer som lider av psykisk ohälsa (Pirkis, et al., 2006). Det för i sin tur med sig konsekvenser för personer med denna typ av problematik, exempelvis upplevd stigma och minskad benägenhet till att söka hjälp (ibid). Därav finner vi det av intresse att undersöka vilka framställningar vi kommer att finna, i de filmer vi kommer att analysera, för att se om vi kan urskilja några nyanseringar från tidigare forskning inom ämnet.

Mot denna bakgrund ser vi relevansen för socialt arbete då det är nödvändigt att vara medveten om rådande föreställningar och stigma som finns kring personer med psykisk ohälsa. Detta då psykisk ohälsa är ett socialt problem som vi kommer komma i kontakt med, mer eller mindre, oberoende av vilken profession vi kommer arbeta inom i vårt framtida arbetsliv. Det kan vara till stor hjälp i socialt arbete att skapa en medvetenhet kring dessa normer/stigma för att, på både strukturell och individuell nivå, kunna synliggöra stigma och förebygga att man som professionell anammar dem i mötet med dessa individer.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka normer och stigma kring psykisk ohälsa genom att studera framställningen av psykisk ohälsa i spelfilmer.

- Hur framställs karaktärer med psykisk ohälsa i spelfilm?
- Hur framställs omgivningens förhållningssätt till karaktärer med psykisk ohälsa i spelfilm?
- Går det att urskilja några likheter och-/eller skillnader i framställningen av psykisk ohälsa i spelfilm- och i så fall, vilka?

2. Kunskapsläget

I detta kapitel presenterar vi den tidigare forskning som vi har tagit fasta vid i vår analys. Vi vill dock börja med en kritisk reflektion i urvalet av tidigare forskning. Psykisk ohälsa och hur det framställs i film är ett ämne som berörs inom vitt skilda discipliner, såsom medicin, psykologi, och mediastudier. Vi har i valet av tidigare forskning utgått från en rad olika aspekter som är relevanta för syftet med vår studie. För att hitta relevant forskning till vår uppsats har vi använt oss av sökmotorerna "LubSearch", "Google scholar" och även sökmotorn "Google". Vi har i vår sökning använt oss av sökord som "mental illness", "portrayals", "media", "television", "stigma" och "norm".

2.1 Psykisk ohälsa i medier och populärkultur

Perciful och Mayer (2016) är två forskare inom ämnet psykologi. De presenterar en studie om filmens inverkan på betraktarens attityder gentemot människor med schizofreni. Studien har genomförts på 106 stycken deltagare. Deltagarna delades in i fyra grupper där varje grupp fick se ett 45 minuter långt utdrag ur fyra olika filmer. Filmerna belyste schizofreni på olika vis; en framställde schizofreni på ett komiskt och felaktigt sätt, en framställde schizofreni på ett skrämmande och missvisande sätt, en framställde schizofreni på ett utbildande och sakligt sätt och en neutral film som inte syftade till att belysa psykisk ohälsa överhuvudtaget. Det man bland annat kunde se i studien var att det fanns betydande ökningar i stigmatiserande

attityder för deltagare i den grupp som sett den förstnämnda filmen jämfört med de grupper som sett de andra filmerna. Gruppen som såg den förstnämnda filmen, som baserades på rädsla, rapporterade i högre grad en ökad negativ påverkan och kunde stödja uttalanden som tyder på att personer som lider av schizofreni är oförutsägbara och farliga. Resultatet i studien gav stöd åt hypotesen att negativa och felaktiga skildringar av psykisk ohälsa ökar stigmatiserande attityder angående personer som lider av psykisk ohälsa (Perciful & Mayer, 2016).

Anderson (2003) har gjort en studie där han tittar på hur psykisk sjukdom i Storbritannien framställs för allmänheten. Han menar att medierepresentationer, så som film, tidningar och böcker, har en signifikant effekt på publikens attityd gentemot personer med psykisk sjukdom. Han menar att bilden som ofta framställs av dessa personer är att de är våldsamma och farliga, vilket försvårar för dessa individer att integreras i samhället. Domino (1983) har gjort en liknande studie som ovan där han studerat 146 collegestudenter som fått titta på filmen *One flew over the cuckoo's nest* (Andersson, 2003). Domino gjorde då upptäckten att en avsevärt stor negativ attitydsförändring skedde bland dessa studenter efter att de sett filmen. Han jämförde detta med att visa en nyanserad dokumentär om psykisk sjukdom men kunde då inte se några attitydsförändringar alls bland studenterna, varken negativa eller positiva (ibid).

The 'individual point of view' in these representations can have a considerable effect on public opinion, but in the first instance the process might be simple in that in most cultures people fear things that they do not understand (Andersson, 2003:299)

Med detta citat belyser Anderson (2003) problematiken med okunskap kring ämnet psykisk ohälsa. Människor är rädda för, och tar avstånd från sådant, de inte förstår eller har kunskap kring.

Stuart (2006) skriver i en artikel om framställningen av psykisk ohälsa i television. Hon skriver där att bilden som ges av psykiskt sjuka människor ofta är att de är betydligt mer våldsamma än övriga karaktärer. Hon skriver även att bilden inte alltid stämmer överens med verkligheten, utan att personer med psykisk ohälsa i television framställs som betydligt mer våldsamma än verkliga personer med psykisk ohälsa. Vidare skriver Stuart om problematiken

kring att porträtteringen av psykiskt sjuka personer sällan används för att övertyga sin publik om att dessa personer har förmågan att återhämta sig, eller ses som produktiva medlemmar av samhället (Stuart, 2006). Istället framställs de ofta som ensamma, utan familjeförbindelser, sysselsättning och med avsaknad av social identitet. Karaktärer med psykisk ohälsa filmas ofta ensamma i scener och ofta i närbild, vilket förstärker bilden av deras isolering från de andra karaktärerna. Även i television menad för barn framkommer stigmatiserande porträtteringar av personer med psykisk ohälsa. Psykiskt sjuka personer porträtteras här ofta i underhållande syfte (ibid). En annan studie som bekräftar bilden av personer som lider av psykisk ohälsa som humoristiska är en studie av Svensson & Hyltén (1995). I denna studie framkom att deltagande informanter bland annat beskrev personer med psykisk sjukdom som "hotande". Även ord som "pinsam" och "löjlig" användes för att beskriva personerna (ibid).

Som kontrast till detta nämner Mullins (2012) i sin artikel exempel på filmer där porträtteringar och dess budskap har en mer positiv effekt. Han nämner filmen *A Beautiful Mind* (2001) och menar att parallellt med filmens porträtteringar av huvudpersonen med vanföreställningar och paranoia, fångas även kärnan i huvudpersonen som en känslomässig och ömtålig människa som försöker skapa mening med var dag. Mullins (2012) nämner också den amerikanska serien *Homeland* (2011) som innefattar huvudpersonen Carrie Mathison som lider av bipolär sjukdom. *Homeland* och skådespelerskan Claire Danes skildring av bipolär sjukdom har i allmänhet betraktats av kritiker som en positiv porträttering, eftersom framställningen av karaktären här påvisar att det psykiska tillståndet är en del av vem Carrie är, men definierar henne inte utifrån sin sjukdom (ibid).

Från ovanstående studier kan vi utläsa att människor tenderar att ha en grundläggande föreställning om att personer med psykisk ohälsa är farliga och oförutsägbara, vilket är föreställningar från förr som fortfarande lever kvar och att dessa föreställningar upprätthålls av mediernas framställningar. En del av den tidigare forskning vi har funnit kring psykisk ohälsa och dess framställning i populärkultur påvisar positiva porträtteringar. Dock pekar majoriteten av den forskning som vi hittat på hur psykisk ohälsa skildras i negativa framställningar av olika slag. I vår uppsats vill vi studera filmer för att synliggöra alternativa normer och stigmatiserande porträtteringar av karaktärer som lider av psykisk ohälsa. Vi vill också i vår studie undersöka om vi kan finna eventuellt nyanserade presentationer av psykisk ohälsa som utmanar rådande normer.

2.2 Konstruktioner av psykisk ohälsa

Lundberg (2010) skriver i sin avhandling att diskriminering och stigmatisering inte är nya fenomen bland personer med psykisk ohälsa, utan något som har funnits även genom historien. Människor som lidit av psykisk ohälsa har tidigare tillhört en kategori människor som nekats tillträde innanför stadsmurarna. Än idag kan man se tydliga tendenser i vårt samhälle att stigmatisering/stereotypifiering är vanligt förekommande gällande personer med psykisk problematik. Vanliga föreställningar är att dessa människor är farliga och oönskade. Stigman och stereotyper härstammar från en kollektivt bestämd förståelse om en specifik grupp eller enskild individ. Lundberg problematiserar detta med att förklara att det i sin tur kan leda till marginalisering och utanförskap för dessa grupper/individer och är ett hinder för deras integration i samhället. Han menar även att det i studier som fokuserat på framställningen av psykisk ohälsa i tv-serier, filmer och böcker går att urskilja vissa mönster. Framställningen är ofta att personerna är asociala, konstiga, opålitliga, farliga, alternativt komiska. Han menar även att personer med psykisk sjukdom inte sällan förväntar sig negativa reaktioner från omgivningen och det ofta rapporteras om händelser och situationer där de blivit illa bemötta till följd av sin problematik (ibid).

Howard S. Becker (2006) skriver att alla sociala grupper i samhället skapar regler för vilka handlingar som ska anses vara "rätt" och "fel". Går man emot dessa sociala regler/normer kan man bli sedd som en speciell individ som inte går att lita på i de sociala sammanhang där en viss typ av norm råder. Personen blir betraktad som en "outsider".

Ibland är jag inte så säker på vem som har rätt att säga när nån är tokig och när han inte är det. Ibland tror jag inte nån av oss är riktigt tokig och inte nån av oss är riktigt klok förrn resten av oss pratar i honom att det är så. Det är liksom det inte så mycket är det man gör, utan det är hur som flesta ser på en när man gör det. -William Faulkner, Medan jag låg och dog. (Becker, 2006:1)

Med detta citat belyser Becker (2006) problematiken kring vem som har tolkningsföreträde att benämna någon som "tokig" eller inte. Människor skapar verkligheten genom att säga att "det är så". Detta kan ses som talande för hur normer och stigman kring psykisk ohälsa konstrueras av samhällets rådande föreställningar.

Aromaa, et al., (2010) skriver att en vanlig föreställning om människor med psykisk ohälsa är att de är oansvariga, barnsliga i sitt uppträdande och personer som är inkapabla. I en annan studie av Corrigan (2004) framgår det att bilden av personer med psykisk ohälsa ofta är att de är svaga i sin karaktär och själva bär ansvaret för uppkomsten av sin problematik. Han nämner även begreppet självstigma som en konsekvens av stigmatisering. Han förklarar det som att människor blir det som förväntas av dem och anammar de föreställningar som råder, i det här fallet kopplat till sin psykiska problematik (ibid).

3. Teoretiska begrepp och perspektiv

I detta kapitel presenterar vi de vetenskapliga teorier och begrepp som vi har valt att ha som underlag för vår studie. Vi har valt att använda oss av socialkonstruktivismen som vetenskapsteoretisk ansats och teoretiska begrepp som normer, normalisering och stigma.

3.1 Socialkonstruktivism

Då vi i vår studie intresserar oss för hur psykisk ohälsa framställs i film är socialkonstruktivismen en lämplig vetenskapsteori att utgå från. Den är relevant då framställningen av karaktärerna kan ses som en konstruktion/speglning av verkligheten och samhällets rådande uppfattningar om psykisk ohälsa. En utgångspunkt inom socialkonstruktivismen är att vår kunskap är socialt konstruerad då den skapas med hjälp av språket som ett hjälpmedel för att gemensamt beskriva saker och ting och för att på så sätt finna logik i vad som sker i omvärlden (Wenneberg, 2001:30). En annan utgångspunkt är att kunskap påverkas av den tidsanda och kontext som den skapas i (ibid). Wenneberg skriver om svårigheten vid att skilja på kunskap och det som uppfattas som kunskap i vårt samhälle, då verkligheten bestäms utifrån våra uppfattningar, där vårt synsätt och perspektiv har stor betydelse (Wenneberg, 2001:13) Wenneberg nämner vidare Berger och Luckmanns tresidiga modell som grundar sig på tre påståenden: Samhället är en mänsklig produkt, samhället utgör en objektiv verklighet och människan är en social produkt. Detta kan kortfattat förklaras som att vi människor i vår natur tenderar att utforma vanor. Dessa vanor blir så småningom externaliserade, vilket betyder att de sprids till andra människor och blir efterhand institutioner som sträcker sig längre ut i samhället. När människor föds in i samhället blir

sedan dessa institutioner färdiga ”sanningar”, man tar dem för givna och sanningarna upprätthålls. Vi människor lär in och internaliserar, redan från barnsben, normer och institutioner som vi sedan lever och rättar oss efter (Wenneberg, 2001:72).

Film kan ses som ett av de gemensamma hjälpmedel, som Wenneberg (2001:30) nämner, för att bibehålla samhälleliga konstruktioner och för att skapa logik i vad som sker i omvärlden. Att ta del av film kan vara ett av de tillfällen där det, enligt Wenneberg (2001:13), kan vara svårt att avgöra vad kunskap är och där våra egna uppfattningar avgör hur vi uppfattar kunskap. Wenneberg (ibid) menar att vi människor skapar vanor utifrån en objektiv verklighet. Att lära och skapa vanor utifrån fiktiva karaktärer ur film, utifrån normer som uppvisas på ett stigamtiserande sätt, kan bidra till att dessa stigman och normer ses som sanningar som vi rättar oss efter (Wenneberg, 2001:72).

Utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet skriver Lindgren (2009) om vikten att belysa vad som sägs i populärkultur- samt hur det sägs- på grund av att de bilder som skapas får reella konsekvenser i form av tankesätt och sätt att agera hos människor som tar del av populärkultur. Han menar att vår världsbild och våra kategoriseringar avspeglas i populärkultur och att populärkultur i sin tur formar just dessa världsbilder och kategorier (ibid).

Our ways of talking about and representing the world through written texts, pictures and images all constitute the discourses through which we experience the world. (Burr, 2003:13)

Populärkultur kan enligt socialkonstruktivismen vidare utgöra representationer, så som texter och bilder, som ett sätt att representera världen. Det som sägs och uttrycks kan man ej förstå som en objektiv och given sanning, vilket medför att sociologiskt intressant kunskap kan utvinnas av detta synsätt (Lindgren, 2009). Populärkultur, i vårt fall spelfilm, kan därav ses som en uppsättning meningsskapande praktiker som är av betydelse för den sociala konstruktionen av fenomenet psykisk ohälsa.

3.2 Normer och normalitet

Normbegreppet, i förhållande till vår studie, är relevant i den bemärkelsen att framställningen av filmkaraktärerna med psykisk ohälsa på olika sätt baseras utifrån normer kring ”sjukt” och friskt”. Vi vill i våra utvalda filmer undersöka vad som framställs som normalt kontra vad som framställs som avvikande.

Begreppet “normal” började under tidigt 1800-tal att användas för att definiera det “vanliga” eller “typiska” (Svensson, 2007). Ytterligare en definition av det normala var att beskriva det som det “rätta” och det “goda”. I varje sammanhang finns både det som är normalt och det som ses som avvikande. Avvikelse utmanar det normala, men hjälper samtidigt till att definiera det som är normalt. Utan avvikelser blir inte det som är normalt synligt. Normbegreppet kan ses som ett “rättesnöre” för hur man, i olika sammanhang bör uppföra sig, där avvikelser som betes sig annorlunda sanktioneras. Sanktioner är nära besläktat med normer och avvikelser och kan ges i både positiv och negativ form, såsom belöningar och bestraffningar. En form av bestraffning av avvikelser kan vara uteslutning ur en grupp (ibid).

Becker (2006) talar om avvikelser och hur dessa förstås och skapas utifrån gruppssammanhang och regler. Nedan följer ett citat från Becker som en förklaring till hur normer och avvikelser skapas i samhället:

Alla sociala grupper gör upp regler som de, vid vissa tillfällen och under vissa omständigheter, försöker genomdriva. Sociala regler definierar situationer och beteendeformer som passar för dessa, specificerar somliga handlingar som ”riktiga” och förbjuder andra som ”felaktiga”. När en regel har etablerats kan den som anses ha brutit mot den betraktas som en särskild sorts person, en som man inte kan lita på lever enligt de regler som gruppen enats om. Han betraktas som *utanförstående*. (Becker, 2006:17)

Med detta citat menar Becker (2006) att det är grupper i samhället som skapar avvikelser genom att skapa regler (normer), som vid överträdelse, blir avvikelser. Således, utifrån denna synvinkel, är avvikelse inte direkt kopplat till den faktiska handlingen som personen begår. Snarare är det personens agerande i förhållande till de satta reglerna som definierar avvikelse.

Scheffs (1966) teorier utgår från att synen på psykisk ohälsa styrs av samhällets normer (Hannigan, 1999). Människor blir i vuxen ålder tillgivna alternativa föreställningar gällande

psykisk ohälsa, men de stereotyper som vi lärt oss i barndomen förstärks emellertid ständigt genom både medier och vardagliga sociala interaktioner (ibid).

3.3 Stigma

Stigma är ett begrepp som genomsyrar vår analys. Grekerna skapade termen "stigma" för att beteckna kroppsliga tecken med syftet att peka på ovanligheter i en individs moraliska status (Goffman, 2011). Tecknen märktes på personen för att tydligt markera att denne på ett eller annat sätt var en utstött person och någon man skulle undvika. Varje samhälle avgör hur människor ska delas in i kategorier och vilka egenskaper som ses som "vanliga" och "naturliga" för samtliga medlemmar i varje kategori (ibid). När vi möter en ny person räcker ofta första åsynen av denne för att vi ska kunna placera personen i en kategori och fastställa en del egenskaper för denne; hens sociala identitet, sociala status och personliga egenskaper (ibid). En konsekvens av stigma är att individen, som annars skulle blivit socialt accepterad och inkluderad i den sociala omvärlden, har ett drag eller en egenskap som oundvikligt drar uppmärksamhet till sig som gör att delar av omvärlden ser på denne på ett visst sätt. Goffman menar att andra egenskaper som kan påvisa likheter med omvärlden förbises. Personen med stigmat avviker sig på ett ickeönskat vis från omvärlden och de "normalas" förväntningar (ibid). Forskning har visat att egenskaper som exempelvis brist på sociala färdigheter, ett sällsamt beteende och oegentligheter i språket är symptom som tenderar att producera stigmatiserande reaktioner från allmänheten (Corrigan, 2005). Andra sociala färdigheter som ögonkontakt, kroppsspråk eller val av diskussionsämnen kan också potentiellt markera en person som psykiskt sjuk och leda till stigmatiserande attityder (ibid).

Att bli stigmatiserad kan påverka eller förhindra individens möjligheter till acceptans av omvärlden, vilket därav kan påverka individens livskvalitet. Att stigmatiserande egenskaper kopplat till psykisk ohälsa upprepade gånger visas, i exempelvis film, kan leda till att andra egenskaper, som ses som accepterade av omvärlden, förbises och inte anses ha någon större betydelse. Om medier och populärkultur anammar stigmatiserande sätt att se på psykisk ohälsa finns en överhängande risk att omgivningen upprätthåller dessa synsätt och minskar möjligheterna till förändring. Därav är stigma ett relevant begrepp för syftet med vår studie.

4. Metod och metodologiska överväganden

Detta kapitel introduceras med en motivering till vårt val av metod och vår vetenskapsteoretiska ansats. Därefter belyser vi urvalsprocessen, genomförandet av studien och metodens tillförlitlighet och dess begränsningar. Slutligen följer en diskussion kring de forskningsetiska överväganden vi har gjort.

4.1 Val av metod

För att nå fram till ett resultat har vi gjort en kvalitativ innehållsanalys av film där vårt forskningsproblem utgått från en socialkonstruktivistisk ansats. Vi valde att använda oss av en kvalitativ ansats då vi ville få en djupare förståelse kring, och undersöka framställningen av, hur psykisk ohälsa framställs i film. Bryman (2011:341) förklarar den kvalitativa forskningsmetoden som kunskapsteoretisk, vilket betyder att fokus ligger på att skaffa sig en djupare förståelse om den sociala verkligheten. I kvalitativ forskning finns det ett tydligt samband mellan teori och praktik där teorin, i högre grad, anses vara en följd av undersökningen istället för att det är utgångspunkten (Bryman, 2011:344).

Då vi har valt att undersöka hur psykisk ohälsa framställs i film valde vi att göra en så kallad innehållsanalys som Bryman (2011:505) skriver om. En kvalitativt inriktad innehållsanalys betyder att man söker efter bakomliggande teman i det material som analyseras (ibid). Med innehållsanalys syftar Bryman primärt till dokumentanalys. Då vi har gjort en analys av film, och inte av dokument, har vi varit medvetna om denna begränsning men trots detta valt att göra en tematisk innehållsanalys. Jacobsen (2012:146) skriver att innehållsanalys har två syften- att berika samt förenkla data. Detta görs genom att först tematisera och sedan kategorisera det insamlade materialet. Han lyfter även fram observationer som ett sätt att samla in material. Då vi har analyserat film är det en sorts observationer vi har gjort. Därav ansåg vi att en tematisk innehållsanalys var applicerbar på vår studie som ett sätt att strukturera vårt insamlade material samt vår analys.

4.2 Urval

Eftersom vi redan innan visste vilka forskningsfrågor vi ville få besvarade valde vi att göra ett så kallat målinriktat urval, detta då vi ville skapa en överensstämmelse mellan våra forskningsfrågor och vårt urval (Bryman, 2011:434). Sedan fick vi ta reda på vilka tillvägagångssätt det finns att söka efter film på. Vi hittade tre stycken olika filmdatabaser där man kunde skriva in nyckelord för att få en mer träffsäker sökning. Dessa filmdatabaser var *Svensk Filmdatabas*, *Filmpunkten* och *IMDB*. Vi sökte dels på svenska- och dels på engelska ord för att få större bredd på våra matchningar. Följande sökord användes: Psykisk ohälsa, Mental illness, Depression, Depressiv, Schizofreni, Borderline, Bipolar, Bipolär, Autism. Efter det gick vi igenom de träffar vi fått. Vi fick totalt upp ca 4500 träffar och valde sedan ut de vi tyckte lämpade sig bäst att undersöka för vår studie. När vi valde ut filmer begränsade vi urvalet bland annat utifrån filmernas produktionsår som ett sätt att kunna se variation i vårt urval. En annan bidragande faktor, till hur vi valde bland träffarna som kom upp, var tillgänglighet. En del filmer var helt enkelt svårare att få tag på. Vi gjorde även en överblick av handlingen på filmerna och valde därefter ut de som vi anade hade mest relevans för vår studie. Filmer som vi valde bort var till exempel filmer som inte uppenbart handlade om psykisk ohälsa. Vi valde utifrån detta tillsammans ut 10 stycken filmer och började med att titta igenom dem. Sedan valde vi ut fyra utifrån de filmer vi tittat på som vi ville analysera på djupet. De filmer vi valde att analysera var: *We need to talk about Kevin* (2011), *Lars and the real girl* (2007), *One flew over the cuckoo's nest* (1975) och *A Clockwork Orange* (1971)¹.

Valet kring att analysera just fyra filmer gjorde vi för att det skulle vara rimligt inom tidsramen som vi hade för utförandet av studien samt för att få ett någorlunda hanterbart material (Ahrne & Svensson, 2011:31). Vi satte därför en gräns vid fyra filmer för att kunna bearbeta varje film djupgående inom den tidsram vi hade. Vi valde filmer som på ett eller annat sätt innefattar en karaktär med någon typ av psykisk ohälsa. Varför vi valde att inte specificera typen av psykisk ohälsa var för att få fram ett mer nyanserat material att analysera. När vi hade valt ut dessa fyra filmer började vi systematiskt att gå igenom dem. Vi valde medvetet att göra detta tillsammans, även om vi kunnat spara tid på att ta en film var, just för

---

¹ Filmerna *One flew over the cuckoo's nest* (1975) och *We need to talk about Kevin* (2011) har även de svenska titlarna *Gökboet* och *Vi måste prata om Kevin*. Vi har valt att enbart referera till originaltitlarna genomgående i vår studie för att skapa kontinuitet.

att få bådas syn på filmerna och minska risken att gå miste om något på grund av ens personliga selektiva synsätt. Altheide (1996) beskriver vikten av att studera inspelat material flera gånger för att skapa sig en så bra bild och förståelse av sitt material som möjligt. Vi tittade på filmerna cirka tre gånger vardera och fick pausa och spola tillbaka flertalet gånger för att hinna med att anteckna de sekvenser vi fann relevanta. Efter att ha sett filmerna upprepade gånger kände vi en "mättnad" av materialet och kom till en punkt då vi inte längre fick ut något relevant. Vi transkriberade det mesta av våra utvalda sekvenser under tiden vi tittade på filmerna. För att läsa mer ingående om hur vår kodning- och tematiseringsprocess gått till hänvisar vi återigen till avsnittet Analysmetod (4.3).

4.3 Analysmetod

För att på ett systematiskt sätt kunna ta oss an vårt material, bestående av fyra filmer, valde vi att göra en så kallad tematisk analys. En tematisk analys beskriver Bryman (2011:528) som ett vanligt sätt att bearbeta kvalitativ data. Ofta i utförandet av en tematisk analys skapas ett index av teman och underteman, som identifieras och väljs ut genom noggrann läsning av det empiriska materialet, i vårt fall våra utvalda filmsekvenser. Vi valde ut teman och underteman som vi därefter applicerade på dessa sekvenser för att tydligare sortera dem (ibid). Braun & Clarke (2006) presenterar en typ av tematisk analysmodell som vi har inspirerats av. De menar att en betydande fördel med användningen av en tematisk analys är att denna metod kan ge en detaljerad och samtidigt komplex bild av det insamlade materialet. Vi valde att använda oss av denna modell som ett verktyg för genomförandet av analysen då ingen av oss tidigare har analyserat film. Vi ansåg att denna modell gav oss tydliga direktiv på hur analysen skulle struktureras på ett klart och tydligt sätt.

Kodning och analys av materialet gjorde vi enligt Braun & Clarke's (2006) tematiska analysmodell som beskrivs i sex faser; *Fas 1.* handlar om att lära känna sitt material. Detta gjorde vi när vi transkriberade vårt material. Vi såg filmerna flertalet gånger för att inte gå miste om något av betydelse. *Fas 2.* går ut på att generera initiala koder. Vi utformade ett kodningsschema för att få en löpande struktur i materialets innehåll. Vi var intresserade av att se likheter och skillnader i vårt material och på så sätt kunna finna svar på våra frågeställningar. Vi valde att koda vårt material genom att stryka under sådant av relevans i olika färger beroende på tillhörande kod. Vissa koder som vi märkte inte passade in fick vi

justera, eller ta bort helt. *Fas 3.* handlar om att söka efter teman. Detta gjorde vi genom att söka efter likheter och skillnader inom våra koder från de olika filmerna för att kunna tematisera dem. *Fas 4.* utgår från att granska sina teman vilket vi gjorde genom att kontrollera dem mot vårt material som samlats in i den initiala kodningen. *Fas 5.* går ut på att definiera och namnge teman. Vi definierade och namngav våra teman följande: framställningen av karaktärernas egenskaper med psykisk ohälsa, övriga karaktärers förhållningssätt gentemot karaktären med psykisk ohälsa, samt illustrationer. *Fas 6.* handlar om att producera rapport. Detta gjorde vi genom att plocka ut våra teman med tillhörande koder till analysarbetet. Vårt material analyserade vi sedan utifrån våra valda teoretiska ansatser.

4.4 Metoddiskussion

I forskning bygger trovärdigheten på att studien är systematisk, noggrann och rigoröst utförd och att forskaren tydligt kan redogöra detta för läsaren (Dahlin-Ivanoff, 2011:81) Ett sätt för oss att göra en systematisk kvalitetsbedömning var att använda oss av, och följa Braun och Clarke's (2006) tematiska analysmodell. Bryman (2011:368) skriver att kritik ofta riktas mot den kvalitativa metoden för att vara för subjektiv. I kvalitativ forskning är det forskaren själv som väljer inriktning på det empiriska materialet. Det som observeras, registreras och prioriteras som viktigt att belysa beror till stor del på forskarens personliga intresse i studien (ibid). Vi kan omöjligt frånga risken att vi valt bort vissa delar av vårt empiriska material som skulle varit intressant att analysera av den anledning att vi inte tolkat dessa delar som relevanta för vår studie. Då vi utgått från en kvalitativ metod är det vi som forskare som har tolkningsföreträde, vilket gör att vårt intresse, samt det vi valt att registrera, är det som valts ut som empiriskt material (ibid).

Det är även viktigt att vi som forskare är öppna med att det är vi själva som har skapat våra ramverk och vad vi valt att lägga fokus på, och inte, i vår studie. I en innehållsanalys finns redan materialet, vilket kan vara problematiskt, då materialet lämnas fritt för personlig tolkning och inte kan korrigeras, jämförelsevis med en intervju. Om vi istället hade valt en intervjumetod finns möjligheten för intervjupersonerna att korrigera eventuella misstolkningar. I en innehållsanalys finns risken att forskaren tolkar materialet "fel" och avsändarens egentliga budskap inte når fram. Då vårt syfte med studien är att undersöka hur psykisk ohälsa framställs är just våra tolkningar av intresse. Dock ställer det vissa krav på

läsaren som bör vara medveten om att det är forskarens personliga tolkningar som framkommer och att de kan skilja sig från avsändarens egentliga budskap.

Något som Ahrne och Svensson (2011:19) belyser som viktigt att göra, som ett sätt att väga upp detta faktum, är att vara öppen med sina motiv och de överväganden man gör kring de metodologiska val man väljer för behandlandet av empirin. Detta skapar en överblick över hur arbetsprocessen har gått till. Vid utförandet av innehållsanalyser av spelfilmer bör man vara medveten om att det inte är verkligheten som analyseras, utan snarare den specifika kontext och den verklighet som dokumentet (i vårt fall film) skapats i. Filmerna som vi har analyserat har alla skapats med ett specifikt syfte som inte går att bortse från (Bryman, 2011:502). Eftersom vi valt att studera spelfilmer, och inte exempelvis dokumentärer, är det relevant att ha i åtanke att karaktärerna i filmerna är fiktiva och att deras psykiska ohälsa ej baseras på ett verkligt hälsotillstånd. Vi bör därigenom ha i hågkomst att filmerna är skapade i ett sorts underhållningssyfte och därmed inte är primärt avsedda för att spegla verkligheten. Då vår studie syftar till att belysa framställningen av psykisk ohälsa snarare än en faktisk och reell psykisk ohälsa, är det därmed inte nödvändigt för oss och för vår uppsats att ohälsan har framställts på ett "korrekt" sätt.

4.4 Arbetsfördelningen

Gällande arbetsfördelning har vi valt att göra i princip allt arbete tillsammans. Sökning av tidigare forskning och annan information har vi gjort separat men ändå suttit tillsammans för att kunna rådfråga varandra. Vi valde även att titta på alla filmer tillsammans. Vi har ibland delat upp vårt skrivande och fokuserat på olika delar för att spara tid, men har mer eller mindre alltid suttit ihop när vi har skrivit.

4.5 Etiska överväganden

Grundprinciper när det gäller etiska aspekter i kvalitativ forskning är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet u.å:6). Dessa beskrivs som att berörda personer i undersökningen ska få korrekt information, själva kunna bestämma om de vill medverka och att samtliga uppgifter om berörda personer endast ska användas i studiesyfte och behandlas med största möjliga konfidentialitet. Andra aspekter att

ta hänsyn till är i vilken utsträckning man studerar deltagarnas privatliv. Ingen av deltagarna ska ta skada av studien och att inte ges falska förespeglingar av vad studien kommer att innebära och innehålla (Vetenskapsrådet, u.å:5). I studier där en aktiv insats har gjorts av deltagarna ska alltid samtycke inhämtas. I studier där uppgifter hämtas från redan befintligt, samt offentligt material, behöver samtycke ej inhämtas (Vetenskapsrådet, u.å:9). Eftersom vår studie endast kommer belysa fiktiva karaktärer, samt att det är offentligt material som har setts av miljontals människor, är det därav inte nödvändigt eller möjligt för oss att ta hänsyn till dessa grundprinciper.

5. Analys och resultat

I detta kapitel kommer en samlad bild av hur psykisk ohälsa framställs i filmerna att presenteras. Filmerna som analyseras är; *Lars and the real girl*, *We need to talk about Kevin*, *One flew over the cuckoo's nest* och *A clockwork orange*. För att tolka vårt insamlade material har vi använt oss av Braun och Clarke's (2006) tematiska analysmodell och använt oss av de teoretiska begreppen normer, normalitet och stigma. Vi kommer att presentera relevanta sekvenser ur filmerna för att exemplifiera för vår analys. Då vissa sekvenser är långa har vi fått korta ner dem i analysen. För att läsa sekvenserna i sin helhet hänvisar vi till Bilaga 2. För att läsa en sammanfattning av filmernas handling hänvisar vi till Bilaga 1. Vi kommer även i slutet av varje huvudkapitel avsluta med ett diskussionsavsnitt där vår analys fördjupas ytterligare och koppling till våra teoretiska begrepp görs.

5.1 Framställningen av egenskaper hos karaktärerna med psykisk ohälsa

I samtliga av våra fyra filmer innefattar karaktärerna med psykisk ohälsa vissa utmärkande egenskaper som vi har funnit intressant att ta fasta vid. Vi har bland annat kunna urskilja egenskaper som ett introvert-/ utåtriktat beteende, samt utåtagerande. Vi kommer nedan att gå mer djuplodande i dessa egenskaper.

5.1.1 Introvert-/ utåtriktad

Som ovan nämnt är några av de egenskaper vi urskiljt varit ett introvert och utåtriktat beteende hos karaktärerna med psykisk ohälsa. Med ”introvert” menar vi egenskaper som tillbakadragen, blyg och återhållsam. Med “utåtriktad” menar vi egenskaper som sällskaplig och kontaktsökande. Exempel på deras olika egenskaper följer nedan:

(...) “Hello Lars” säger en kvinna (en kollega till Lars) som står bakom Lars. När Lars hör och ser henne kastar han blomman långt bort. Lars säger inget utan står och tittar sig omkring och ler, varpå kvinnan ler och säger “ I guess I’ll see you at work tomorrow” Lars svarar snabbt “Yeah okay bye” och springer därifrån. (00:04:39-00:05:42)

Ur sekvensen ovan kan vi utläsa ett agerande från Lars sida där han på sitt sätt hanterar en situation där någon gör ett försök till kontakt. Vi kan urskilja en tendens av osäkerhet och att hans första instinkt är att tackla situationen genom att fly. Han ser inget intresse av att stanna och prata utan utstrålar istället en obekvämhets i mötet. I framställningen av Lars filmas han ofta ensam. Detta lämnar tittaren med intrycket av att han både är och även vill vara just ensam. Sekvensen ovan kan ge tittaren sken av Lars som introvert/ tillbakadragen då han, istället för att stanna och upprätthålla en konversation, väljer att skynda därifrån. Om handlingen präglas av blyghet, osäkerhet eller ren ovilja till kommunikation framgår inte, utan lämnas åt tittarens tolkning.

Nästkommmande sekvens är tagen från We need to talk about Kevin och äger rum på julafton då Eva är hemma och får ett telefonsamtal från sin mamma:

(...) Eva pratar i telefon med sin mamma. Hon har morgonrock på sig. Hon säger: “No, really it hasn’t been any trouble at all. Everybody is bringing a dish.” Hon bankar i väggen för att det ska låta som att det knackar på dörren. “Oh, thats them already. I gotta go. Okay, you have a great day. Bye, mom. Merry Christmas” Efter de lagt på stirrar Eva en stund på telefonen och sätter sig sedan vid bordet. Hon ser ihopsjunken och uppgiven ut och tittar på sin halvätta smörgås. (01:15:58-01:16:40)

Vi tolkar sekvensen som att Eva vill undvika uppmärksamhet och konfrontation kring sin ensamhet och hanterar situationen genom att ljuga för sin mamma, då hon uppger att hon har planer för dagen som hon ej har. Denna sekvens kan ge tittaren ett sken av att hon undviker social kontakt med sin omgivning. Stuart (2006) skriver om problematiken kring att porträtteringen av psykiskt sjuka personer ges som ensamma och med en avsaknad av social identitet. I likhet med det hon skriver om att karaktärer med psykisk ohälsa ofta filmas ensamma i scener, ofta i närbild, förstärker ovanstående sekvens Evas isolering från de andra karaktärerna i hennes närhet (ibid). Vi har dock kunnat urskilja en sekvens som visar Eva utifrån ett minne som utspelar sig innan hon gick in i en depression. Detta ser vi relevant att belysa då framställningen av Eva ter sig annorlunda från sekvensen ovan:

(...) Scenen övergår till ett annat minne då Eva och hennes man står och kysser varandra i regnet. Paret springer i vattenpölnarna och skrattar. Evas man lyfter upp Eva och hon ropar lyckligt och uttrycker en känsla av frihet och lycka (...). (00:13:11-00:15:17)

Intressant här blir kontrasten mellan Eva som frisk och Eva som sjuk. Ur sekvensen som påvisar ett minne kan man tolka Eva som lycklig och tillmötesgående i sin relation till sin man i kontrast till föregående sekvens där hon istället framställs som tillbakadragen.

Vi har även kunnat urskilja sekvenser, som enligt vår tolkning, belyser en utåtriktad porträttering av karaktärerna med psykisk ohälsa. Nedan följer två sekvenser ur filmen *Lars and the real girl*:

(...) Genom fönstret ser han sedan hur sin granne (sin brors fru Karin) kommer ut genom dörren och går emot hans hus. Lars tar då ett steg från fönstret för att inte bli upptäckt.(...) Han går fram till dörren som har ett fönster och tittar på henne men öppnar inte dörren.(...) Han öppnar dörren och ger henne halsduken för det är kallt ute och hon verkar frysa. Han ser glad ut. Hon tar ett steg mot honom men Lars backar då tillbaka in i huset. Hon frågar då om han verkligen tänker komma efter kyrkan och Lars säger "oh yeah" och ber henne att ta på sig halsduken så hon inte fryser. Hon springer sedan tillbaka till huset och Lars stänger dörren. (00:01:05-00:03:12)

Lars är i kyrkan och gudstjänsten avslutas. I dörren ut träffar Lars en äldre dam som han är bekant med och erbjuder sig att hjälpa henne att bära en blombukett hon håller i. "Thank you dear" säger damen. På vägen ut frågar damen varför inte Lars som ser så bra ut har en flickvän. Hon fortsätter och säger "Don't wait too long." När de kommer fram till damens bil ger hon Lars en blomma ur buketten och säger "Give this to somebody nice. For a start." och kör iväg. (00:04:39-00:05:42)

Ovanstående sekvenser fann vi intressanta då båda skildrar Lars som en utåtriktad person. Utifrån dessa sekvenser tolkar vi honom som vänlig, omtänksam och utan svårigheter till att bibehålla kontakt med omgivningen. Nedan följer ett exempel på ett utåtriktat beteende hos karaktären Eva:

Eva är på jobbet och frågar sina kollegor: "Im gonna go and grab some lunch, does anybody want something?" Varpå kollegorna inte svarar. En av dem tittar bort vid frågan och en annan stirrar på Eva med neutral blick utan att ge något svar. (00:34:23-00:34:49)

Här kan vi urskilja ett försök till kontakt med omgivningen från Evas sida. Detta ställer sig i kontrast till den första scenen där hon framställs som mer återhållsam och tillbakadragen.

Vi har även kunnat urskilja liknande framställningar av ett utåtriktad beteende hos karaktären McMurphy. Ett exempel på detta följer nedan:

McMurphy går fram och ska hälsa på en av de andra patienterna. När han får höra att han inte pratar, samt är indian, börjar McMurphy efterlikna en indian med att slå händerna för munnen och skrika högljutt och hoppa runt. (00:06:40-00:06:53)

I denna sekvens framställs McMurphy som initiativtagande, trevlig och utåtriktad i hans försök att hälsa på den andra patienten. Vi kan här ej urskilja några tecken på social isolering eller att vara introvert. Det som händer när McMurphy sedan "tappar kontrollen" är att han framställs som barnslig och löjlig genom sitt lekfulla agerande. Innan dess är han tillmötesgående i sitt försök till interaktion med de andra patienterna. Vi kan därav även här

lägga märke till ett utåtriktat beteende i vissa avseenden kopplat till karaktärer med psykisk ohälsa.

5.1.2 Utåtagerande

Ytterligare en utmärkande egenskap för karaktärerna, som vi har kunnat urskilja, är att de ofta framställs som utåtagerande och våldsamma i sin natur. Med begreppet ”utåtagerande” syftar vi till beteenden som kan uppfattas som provocerande, impulsiva, irriterande och svårhanterade. Vi finner det av intresse att undersöka framställningen av detta beteende och som exempel följer nedan några utvalda sekvenser.

Följande sekvens är tagen från *One flew over the cuckoo’s nest* och utspelar sig när McMurphy nyss anlärt till mentalsjukhuset och ska ledas in av två vakter. Sedan följer en sekvens när McMurphy tillsammans med andra patienter spelar Monopol:

(...) När vakterna låser upp handbojorna skrattar McMurphy och ser galen ut, han hoppar upp och ner och skriker och kysser en av vakterna på kinden. När de sedan går in på sjukhuset dansar han lekfullt mellan vakterna. (00:04:09-00:05:40)

Två patienter spelar Monopol. Den ena av dem förstår inte reglerna och den andra blir irriterad. En tredje patient lägger sig i vilket gör en av spelarna mycket upprörd och aggressiv. McMurphy blir kallad “loona teck” av en annan patient. (00:34:13-00:35:49)

I dessa två sekvenser porträtteras McMurphy, samt övriga patienter, som högljudda, provocerande och impulsiva. I relation till kontexten som scenerna utspelas i kan detta agerande ses som ett missanpassat beteende. En positiv reaktion på att bli intagen på ett mentalsjukhus ger ett intryck av att McMurphy inte har förmågan att läsa av allvaret i situationen. Agerandet i form av lekfull dans på väg in i sjukhuset ger också en form av barnligt intryck. Beteendet i sin helhet kan bidra till att vi som tittare får en känsla av att McMurphy inte är kapabel till att förstå, eller inte bryr sig om, allvaret i sin situation.

Samtliga patienters agerande kan kopplas till vad Corrigan (2005) skriver om gällande brist på sociala färdigheter och sällsamma beteenden. Detta utgör stigmatiserande attityder

från omgivningen gentemot personer med psykisk ohälsa (ibid). Framställningen av patienterna som psykiskt sjuka förstärks utifrån deras underliga uppförande.

Nästa sekvens är tagen från *A clockwork orange* och visar ett tillfälle där Alex och hans vänner en kväll är ute och utför så kallat ”ultravåld”:

Alex och hans gäng lurar sig in i ett äldre pars hus, misshandlar mannen och våldtar kvinnan samtidigt som de skrattar och sjunger. (00:10:40-00:13:39)

Även i denna sekvens kan vi urskilja tendenser till ett barnsligt uppträdande och ett utåtagerat beteende, då Alex framställs som lekfull och har en glad framton när han utför en illegal handling i form av misshandel. Man kan dra slutsatsen att han antingen inte är kapabel till att förstå, eller att han inte bryr sig om, allvaret i den handling han utför och dess konsekvenser. Agerandet kan ses som normbrytande i det avseende att det inte tillhör samhällets rådande normer att skada någon och dessutom utföra handlingen med nöje. Sekvensen kan även bidra till att föreställningarna, kring personer som lider av psykisk ohälsa som farliga och opålitliga, förstärks. En porträttering som denna kan förstärka stigmatiserande fördomar och förväntningar kring att personer som lider av psykisk ohälsa besitter egenskaper utöver det som anses vara normalt.

5.1.3 Diskussion kring framställningen av karaktärernas egenskaper

Utifrån våra utvalda sekvenser ovan kan vi tydligt se att karaktärernas egenskaper, kopplat till deras psykiska problematik, anses vara avvikande och normbrytande då normen i samhället inte är att vara ensam eller aggressiv. I sekvensen ur *Lars and the real girl* blir det avvikande beteendet från Lars sida tydligt i kontrast till flickan som vill stanna och prata. Här urskiljer vi en tydlig framställning av flickans beteende som det normala och Lars undvikande beteende framställs som det avvikande beteendet i sammanhanget. Den förutbestämda framställningen av Lars som ”den avvikande” i denna scen förstärks genom Lars agerande av att kasta iväg blomman och sedan hastigt springa därifrån.

I samtliga fyra filmer kan man urskilja egenskaper som både Lundberg (2010), Aromaa et al., (2010), Perciful och Mayer (2016) och Corrigan (2004) beskriver som vanliga fördomar av personer med psykisk ohälsa. De skriver att människor med psykisk ohälsa ofta

kännetecknas med egenskaper som inkapabla, oansvariga och att de är "barnlika i sitt uppträdande". Det går att se ett tydligt mönster i framställningen av personer med psykisk ohälsa i studier som har fokuserat på just tv-serier, filmer och böcker. Bilden som ges framställer ofta personerna som asociala, konstiga, opålitliga, farliga, alternativt komiska (Lundberg, 2010:24). De scener vi valt att analysera utifrån karaktärens egenskaper bekräftar samtliga av dessa föreställningar.

Vi anser dock att vi kunnat urskilja en skillnad mellan filmerna när det kommer till framställningen av karaktärernas egenskaper. I de två äldre filmerna, båda från 1970-talet, kan vi se att framställningen av karaktärernas egenskaper mer går åt det humoristiska hållet. Karaktärerna framställs i större grad som barnsliga och oförutsägbara med en komisk underton. De framställs även som aggressiva, utåtagerande och opålitliga. I de två nyare filmerna, båda från 2000-talet, är det en mer allvarsam framställning där karaktärernas egenskaper inte utmärker sig humoristiskt på alls samma sätt. Där framställs de på ett betydligt mer lågmält och harmlöst vis. Detta kan givetvis ha ett samband till filmernas primära underhållningssyfte och handling, men vi anser även att det säger något om samtiden vi lever i. Däremot är det en intressant aspekt att notera, då det kan ge ett exempel på hur föreställningar av psykisk ohälsa kan ha förändrats, alternativt inte förändrats, under tre decenniers tid.

Vi kan även se inslag av ensamhet i de nyare filmerna, som Stuart (2006) beskriver som en vanligt framträdande egenskap när det kommer till porträttering av personer med psykisk ohälsa i television. Många av scenerna skildrar hur Lars och Eva, som är huvudkaraktärer, ofta sitter ensamma och drar sig undan från interaktion med andra, både välkända och främmande personer. Corrigan (2004:617) nämner i sin rapport begreppet självstigma. Han förklarar det som att människor blir det som förväntas av dem, i det här fallet kopplat till sin sjukdom. Det finns en överhängande risk till just självstigmatisering, att människor tar sig an de roller som läggs på en av omgivningen. De scener som skildrar ensamhet kan förstärka bilden av att personer som lider av psykisk ohälsa är ensamma, ofta på grund av att omgivningen tar avstånd från dessa. Porträtteringar som bekräftar sådana föreställningar kan medföra en risk att personer med psykisk problematik i större grad anammar dem och själva i viss mån undviker social kontakt.

I kontrast till de scener, som vi anser skildrar ensamhet och tillbakadragenhet, har vi även hittat scener där huvudkaraktärerna Lars, Eva och McMurphy präglas av utåtriktade egenskaper. Vi fann dessa egenskaper intressanta då de ställer sig i kontrast till den forskning vi hittat som menar att personer med psykisk ohälsa ofta framställs som ensamma (Stuart, 2006) och asociala (Lundberg, 2010). En intressant aspekt att belysa är skillnaden i framställningen av Eva innan och efter hennes depression. Här blir kontrasterna tydliga då hon i minnesbilderna är glad, skrattar och är kärleksfull för att sedan återgå till ett mer dystert tillstånd. Då föreställningar kring personer med psykisk ohälsa förstärks genom medier (Hannigan, 1999) är skildringar som dessa relevanta att belysa för att utmana och skapa en möjlig förändring kring de rådande föreställningar, som Lundberg (2010) och Stuart (2006), benämner.

5.2 De övriga filmkaraktärernas förhållningssätt gentemot karaktären med psykisk ohälsa

I detta avsnitt kommer vi att fokusera på de övriga karaktärernas förhållningssätt till de karaktärer med psykisk ohälsa. Detta vill vi göra för att studera hur omgivningen framställs förhålla sig till karaktären/karaktärerna med psykisk ohälsa, samt deras acceptans/brist på acceptans gentemot personens problematik. Vi har kunnat urskilja avståndstagande, närmanden och även studerat vilka ord och uttalanden som används i beskrivande syfte av karaktären. Att undersöka de ord och uttalanden som används för att beskriva karaktärer med psykisk ohälsa är relevant då språket är ett sätt för oss människor att konstruera verkligheten (Wenneberg, 2001:30). Det är också av intresse för vår analys att undersöka förhållningssätt då vi vill undersöka hur stigma och normer upprätthålls, eller utmanas, genom film.

5.2.1 Avståndstagande kontra närmande

Sekvensen nedan är tagen ur *Lars and the real girl* och utspelas utanför kyrkan när Lars kommit dit och tagit med sig Bianca:

Lars har tagit med Bianca till kyrkan. Människor tittar frågande på både Bianca och Lars men ingen kommenterar något. Prästen säger att de vill välkomna den nya gästen och

refererar till Bianca och säger sedan "God bless, god bless" samtidigt som han tar Lars på axeln. Alla hälsar vänligt på Bianca och spelar med. En liten pojke springer fram mot Lars och Bianca men hans pappa är snabb med att fånga upp honom och ta honom därifrån. (00:38:50-00:39:46)

Här kan vi anta att pappan, i beskyddande syfte, drar undan sin son för att undvika att han kommer i kontakt med Lars. Man kan då dra slutsatsen att pappan misstänker Lars som farlig, eller av annan anledning, vill hindra att sonen kommer i närheten av Lars. Det framkommer att pojkens pappa inte har någon nära relation till Lars, då ingen av dem hälsar på varandra. Eftersom scenen skildrar när Lars för första gången tagit med och visar upp Bianca kan man anta att det är på grund av denna företeelse som pappan visar osäkerhet och rädsla över hur Lars kan komma att agera. Orsaken till den negativa attityden kring människor med psykisk ohälsa anses vara bristande kunskap, samt fördomar, kring psykisk ohälsa. Dessa människor ses ofta som obehagliga och oberäknliga (Hansdotter, 2014). För att koppla detta till scenen kan man då anta att pappan i sin okännedom om Lars och hans problematik känner en rädsla och ett obehag kring honom och ett behov av att "skydda" sin son.

Nästkommmande sekvens är tagen ur *We need to talk about Kevin* och utspelar sig hemma hos Eva. Betydande handling för förståelse över valet av denna sekvens är att Evas dotter Celie just skadat sitt öga. Eva är övertygad om att Kevin på något sätt ligger bakom olyckan:

Eva sitter tillsammans med dottern Celie, som har blivit blind på ena ögat, i soffan efter att Kevin, troligtvis, har skadat henne. Kevin kommer in i rummet med pil och båge och säger: "Hey Celie, do you wanna come and shoot arrows?". Eva svarar då genast: "No!" med en skärrad röst och lägger armen över Celie som ett sätt att hålla kvar henne i soffan. Pappan som också sitter i soffan visar ingen notis om rädsla över situationen. (01:26:19-01:26:31)

Vi har här valt att fokusera på Kevin snarare än Eva. Det framgår under filmens gång att även Kevin, Evas son, lider av någon form av psykisk ohälsa. Vi ansåg därav denna sekvens vara av relevans, trots att den belyser psykisk ohälsa utifrån någon annan än just huvudkaraktären. Denna sekvens visar tydliga indikationer på rädsla och ett behov av beskyddande gentemot en

karaktär som lider av psykisk ohälsa. Genom att reagera som Eva gör, att hastigt lägga en arm om dottern, visas en tydlig misstänksamhet och rädsla över hur Kevin kan agera och eventuellt skada Celie igen.

Följande sekvens är tagen från *One flew over the cuckoo's nest* och beskriver en sjuksköterskas reaktion när hon upptäcker McMurphy på ett oväntat ställe:

(...) När McMurphy ska gå för att ta sin medicin går han in till sköterskorna. En av sköterskorna blir väldigt rädd och skriker när hon ser McMurphy stå i rummet utan att han visar några tecken på aggressivitet. (...) (00:25:40-00:30:00)

I ovanstående sekvens kan vi urskilja en oprovocerad rädsla från sjuksköterskans sida. Situationen indikerar inte på några tecken av utåtagerande eller aggression från McMurphys agerande, men trots detta blir sjuksköterskan skrämmd vid åsynen av McMurphy. Han har inte heller tidigare i filmen visat några tendenser på aggressivitet/ utåtagerande som skulle kunna ge befogenhet åt sjuksköterskans reaktion. Sjuksköterskans reaktion i situationen signalerar trots det en underliggande rädsla. Man kan även dra en tydlig koppling till uppdelningen mellan "sjukt och friskt" då sjuksköterskan reagerar som hon gör, kanske just för att McMurphy befinner sig inne hos sjuksköterskorna, där patienter egentligen inte ska vistas. I tidigare nämnd undersökning av Norman et al., (2008) framkom att personer som deltog i undersökningen i större utsträckning sade sig ta avstånd från människor med psykisk ohälsa, då definitionen av en person som lider av psykisk ohälsa ses som en person som betar sig socialt avvikande och uppmålas som farlig (Svensson & Hyltén, 1995). Sjuksköterskans reaktion visar tydligt ett avståndstagande från en person med psykisk ohälsa och rädslan som reaktionen påvisar bekräftar att hon har en förutbestämd bild av denna person som farlig.

I kontrast med tidigare scener, som belyser karaktärers avståndstagande till personen med psykisk ohälsa, kan vi i följande sekvens se det motsatta agerandet från en övrig karaktär. Sekvensen nedan är tagen från filmen *Lars and the real girl* och utspelas när Lars kommer hem från jobbet och konfronteras av Karin som vill bjuda in honom på middag:

Lars sitter i bilen på väg hem från jobbet. När han kommer hem rusar Karin ut mitt i gatan med en ficklampa och vinkar och ropar "stop, stop!". Lars stannar bilen och rusar ut med en

förfärad min och säger "What? what?". Karin säger då att de vill att Lars ska komma över på middag. Lars tittar förvånad på henne och backar undan och säger "You scared me..". Lars blir upprörd och backar undan samtidigt som han upprepade gånger säger "I can't". Karin frågar "Why not? We miss you". Lars tittar mot sitt hus och börjar gå mot det medan han säger "Is that my phone, did you hear it ringing?" Då springer Karin efter och håller fast Lars vilket resulterar i att de trillar till backen. När de ligger på backen säger hon "come on, please!" och Lars svarar fortfarande "I can't, can you please let me go". Karin svarar "no" och då säger Lars till slut "okay". (00:09:08-00:10:35)

Sekvensen ovan visar ett exempel på relationen mellan Lars och hans brors fru Karin. I sekvensen visas tydligt Karins försök till kontakt och hennes vilja till att inkludera Lars i hennes och Gus liv. En relevant aspekt att ta hänsyn till här är att Karin är väl känd med Lars och hans personlighet. Hon visar ingen rädsla för honom, utan utstrålar en mer varm och omhändertagande gest gentemot honom. En bidragande faktor till hennes agerande här skulle kunna vara just det faktum att hon känner Lars, och därmed är medveten om honom som person, och inte dömer honom utifrån hans beteende. Som tidigare nämnt skriver Hansdotter (2014) att fördomar kring personer med psykisk ohälsa ofta grundas i okunskap, men då Karin är väl medveten om vem Lars är, hyser hon inga fördomar om honom.

Nedan följer en sekvens där en kollega till Lars gör ett försök till interaktion:

Lars är på jobbet vid sitt skrivbord. Den kvinnliga kollegan (Margot) kommer förbi hans bord och säger "Hey, I was thinking. We are both from the lake, we should carpool." Varpå Lars inte svarar och tittar istället ner på sin telefon(...) (00:08:40-00:08:45)

Denna sekvens fann vi intressant då det i filmen framgår att Lars och den nya kollegan (Margot) inte har någon tidigare relation till varandra. I kontrast till Karins (som är väl känd med Lars) närmande gentemot Lars i föregående sekvens, har Margot inte någon tidigare kännedom om Lars. Trots det väljer hon att försöka ta kontakt med honom ett flertal gånger under filmens gång, trots att hon tidigt i filmen blir medveten om hans psykiska tillstånd. Hennes agerande tyder på en motsatt reaktion från majoriteten av den tidigare forskning vi hittat gällande omgivningens val till att distansera sig till personer med psykisk ohälsa. Om

Margot har någon tidigare erfarenhet av psykisk ohälsa framgår inte i filmen. Oavsett så är det en intressant aspekt då hennes agerande, i form av närmande, utmanar de normer som menar att psykisk ohälsa är något man bör ta avstånd från.

Sekvensen nedan väljer vi att ta med då den visar hur Lars verkligen har utmanat rådande normer och även fått omgivningen att ifrågasätta dem:

Lars pratar med sin vän från kyrkan när vännen ska hämta Bianca under kvällen. Vännen säger: “She is out in the community, helping others less fortunate, you should be proud of it’ (...).”(01:06:35-01:06:40)

Det vi funnit intressant här är hur omgivningen, i princip hela staden, har accepterat Bianca som en flickvän till Lars. De tar med henne på diverse aktiviteter och låter henne jobba som skyltdocka i butiker. Detta sker även utan Lars sällskap, vilket indikerar på att det inte bara är för att “vara snälla” mot Lars, utan faktiskt är en genuin handling gentemot Bianca. Vi kan också se det som ett förhållningssätt av omgivningen där en motsats till stigmatisering sker. Här präglas omgivningens förhållningssätt av ett respektfullt agerande gentemot Lars och man välkomnar ett “avvikande” beteende och tillåter det att vara normalt. Istället för att se Lars psykiska tillstånd och hans agerande som något att ta avstånd från och påvisa som oacceptabelt, visar omgivningen här istället en acceptans gentemot hans tillstånd.

5.2.2 Uttalanden från omgivningen relaterat till karaktären med psykisk ohälsa

Vi har valt att även undersöka vilka uttalanden som görs av andra karaktärer för att beskriva och tala om karaktären med psykisk ohälsa. Detta har vi gjort för att se hur bilden av psykisk ohälsa framställs, upprätthålls, eller utmanas med ord och uttryck. Vi kommer i detta avsnitt att presentera de olika uttalanden vi har kunnat urskilja i materialet som rör karaktärerna med psykisk ohälsa. Vi väljer att presentera dem film för film men enbart ta ut utdrag ur de ursprungliga sekvenserna. Vi har enbart kunnat urskilja sådana uttalanden i tre av våra fyra filmer, därav redovisas enbart material ur dessa tre filmer. Hur det kommer sig att denna typ av uttalanden och ordanvändning inte gick att finna i *We need to talk about Kevin* är dock svårt att uttala sig om. Här har vi haft filmens egentliga handling i åtanke. Filmen visas mestadels ur Evas perspektiv och hon är ofta ensam. I scenerna som ger en tillbakablick på

livet när Kevin var liten, led inte Eva av psykisk ohälsa i samma utsträckning, och det framgår att hennes omgivning inte var medveten om hennes psykiska mående vilket kan vara orsaken till obefintliga uttalanden. För att läsa sekvenserna i sin helhet hänvisar vi till Bilaga 2.

Uttalanden ur *Lars and the real girl*:

- *"Because that's not how people are". (...) "Is that normal?"(...)*
- *"You quiet ones are..what is it they say...?"*
- *"What's going on in his mind? He is crazy, right? He is crazy!". "We need to take him to the hospital. I can't believe it, my little brother is totally, totally insane!"(...).*
- *"What are people going to think?"(...)*
- *"He belongs in a hospital"(...). "I told you something was wrong but you wouldn't listen"(...)*
- *"He is a sweetheart". (...) "Lars is nuts!". (...) "Everyone is gonna laugh at him"(...).*
- *"He is sick, okay? He is sick". (...) "Lars is a good boy, you can count on me"(...).*
- *"Why are we doing this for him?". "Oh, come on, it's funny!". "Is it?". "I don't know, maybe not..".*
- *"He is unbelievable, right?" (...)*

Uttalanden ur *One flew over the cuckoo's nest*:

- *"Mr Sunshine",(...). "freak", (...). "bisarr",(...). "disorder", (...). "He is a weirdo"(...).*
- *"Oh you big baby!"*
- *"crazy"*
- *"senseless"*
- *"out of it"*
- *"gone down the road"*
- *"wrong with his mind"*
- *"loona teck"*
- *"I think he is dangerous, I don't think he is crazy"*

Uttalanden ur *A clockwork orange*

- *“Sometimes you think and talk like a little child”.*
- *“you little bastard”.... “ratched, slimey, bedbug”*
- *“a great disappointment”*
- *“He is enterprising, aggressive, outgoing, young, bold, vicious.”*
- *“You need to be cured”*
- *“It wouldn’t be fair to leave you two in the claws of this young monster, who hasn’t been a real son at all. Look, he is weeping now, but that is all his craft and artfulness. Such a bad boy that he has been does not deserve a mom and dad like you two.”*

Det man kan utläsa av detta är att majoriteten av uttryck och ord som används, i beskrivande syfte av karaktären med psykisk ohälsa, är negativa i sin bemärkelse. Många av uttalandena indikerar på ett avvikande beteende och någon som är sjuk och i behov av hjälp. Många av orden indikerar även på galenskap snarare än psykisk ohälsa, exempelvis “loona teck” “crazy” “out of it” och “nuts”. Det är laddade ord som betonar att personen snarare är galen än sjuk, skillnaden däremellan är hårfin och skillnaden mellan vad som är normalt och avvikande blir här mycket talande. Intressant i detta avseende är även att vi inte kunnat urskilja några direkta skillnader i ordanvändning mellan de äldre filmerna och de nyare. Det ger en antydning till att hur man pratar om psykisk ohälsa inte har förändrats speciellt mycket mellan åren 1970-2000-talet. Vi kan i de nyare filmerna däremot även finna uttryck som skildrar omgivningens omtanke, i uttalanden som “I’m worried” och “He is a sweetheart”. Om detta har med avsaknad av Lars framställning som farlig och utåtagerande att göra kan vi inte säkert veta, men ord och meningar som dessa kan ytterligare förstärka hans framställning som harmlös och försiktig. Här blir kontrasten stor mellan de två äldre filmerna i jämförelse med Lars and the real girl, då vi i de äldre filmerna inte hittat uttryck från omgivningen som tyder på omtanke på samma sätt.

5.2.3 Diskussion kring de övriga filmkaraktärernas förhållningssätt

Genom att titta till de övriga filmkaraktärernas förhållningssätt gentemot karaktären med psykisk ohälsa har vi kunnat urskilja en del genomgående teman där framförallt rädsla och misstänksamhet är centralt. Det kan lämna tittaren med intrycket av att det som är avvikande/normbrytande är farligt och något man bör ta avstånd från. Även här har vi dock kunnat se en

skillnad i framställningen av karaktärerna i de äldre filmerna kontra de nyare. I de äldre filmerna är karaktärerna uppenbart våldsamma och utåtagerande medan i de nyare är de, som vi nämnt i tidigare avsnitt, mer tillbakadragna. Det intressanta här blir dock att omgivningens förhållningssätt gentemot karaktären med psykisk ohälsa inte skiljer sig åt beroende på film. Även i de nyare filmerna visas en rädsla hos omgivningen som egentligen är obefogad i den mening att karaktärerna inte har påvisat några aggressiva tendenser. Dessa scener indikerar på underliggande stigmatiserande föreställningar kring personer med psykisk ohälsa. Obefogade reaktioner som dessa kan liknas vid det Goffman (2011) skriver om att de egenskaper som anses "avvikande" tar överhanden och att de egenskaper som anses "normala" inte tas i beaktning (Goffman, 2011). I våra utvalda scener har alltså omgivningen redan i förväg kategoriserat dessa personer som farliga, utifrån den psykiska ohälsan och andra möjliga egenskaper förbises. Lundberg (2010) skriver i sin avhandling att personer med psykisk sjukdom inte sällan förväntar sig negativa reaktioner från omgivningen och det rapporteras ofta om händelser och situationer där de blivit illa bemötta till följd av sin sjukdom. Scener som representerar en rädsla gentemot de karaktärer med psykisk problematik kan bidra till att negativa reaktioner från omgivningen, som Lundberg (2010) skriver om, upprätthålls.

Vi har hittat ett fåtal scener som framställer ageranden som utmanar normer kring avståndstagande, då de snarare tyder på ett närmande. Båda scener där vi kunnat urskilja ett närmande är tagna ur filmen *Lars and the real girl*. Ett närmande har vi kunnat urskilja både från en person med nära relation till Lars och en utan relation till Lars. Detta ansåg vi intressant då det motsätter den tidigare forskning vi hittat kring normer om psykisk ohälsa som något omgivningen tenderar att ta avstånd från.

Något annat tänkvärt, gällande normer, är även det faktum att Lars tydligt utmanar rådande normer med att ha en docka till flickvän. Han utmanar dem till den grad att det till och med blir accepterat av omgivningen och en sorts norm-förändring sker. Det som till en början var något främmande, konstigt och läskigt blev tillslut accepterat. Detta anser vi vara talande för samtiden som vi lever i överlag, och inte minst, gällande normer och stigma kring psykisk ohälsa. Normer behöver ständigt bli utmanade för att kunna omskrivas och på så sätt bidra till ett mer öppet och accepterande samhälle för alla att leva i.

Att de ordval, som används för att beskriva/tala om karaktärerna med psykisk ohälsa, inte skiljer sig åt beroende på filmens produktionsår är även det talande för att bilden av hur

en psykiskt sjuk person “är” inte märkbart har ändrats under de årtionden som skiljer filmerna åt. Även i filmen *Lars and the real girl* används ord som exempelvis “crazy” och “insane” som uttryck för karaktärens beteende. Däremot kunde vi hitta ett par ord och uttalanden som tyder på omtanke i en av de nyare filmerna, vilket vi inte kunde urskilja i de äldre. Att omgivningen beskriver personer med psykisk ohälsa i film på detta sätt tydliggör linjer mellan det “normala” och det “avvikande”. Svensson (2007) beskriver normer som ett rättesnöre för hur man i olika sammanhang bör bete sig, där avvikare som agerar på ett annorlunda sätt sanktioneras. Att bli benämnd med ord som “insane” och “crazy” blir talande bestraffningar för personen med psykisk ohälsa på grund av dennes beteende som avviker sig från det normala (ibid). Framställningen av personer med psykisk ohälsa utifrån ord och uttalanden som dessa kan liknas vid Goffmans (2011) teori om stigmatisering och kategorisering av människor. Avvikande egenskaper hos karaktären med psykisk ohälsa får omgivningen att benämna denne med nedvärderande ord. Andra egenskaper, som skulle kunna motivera motsatsen, förbises och man bestämmer sig för att hålla fast vid ord och uttryck som “insane” och “crazy” (ibid).

5.3 Illustrationer av psykisk ohälsa

För att få en djupare förståelse för hur psykisk ohälsa framställs i film fann vi det relevantt att studera de illustrationer som förstärker bilden av psykisk ohälsa, såsom miljön runt karaktärerna och deras utseende.

5.3.1 Miljö

Sekvensen nedan är tagen ur *We need to talk about Kevin* och exemplifierar miljön som ofta är runt Eva:

Det är mörkt i rummet. Gardinerna är fördragna men man kan se att solen lyser utanför vilket indikerar på att det är dagtid. På vardagsrumsbordet finns det gamla matrester, vinkorkar, vinöppnare, halvtomma vinglas, halvuppåten mat och en pillerburk(...) Det står ouppackade lådor i hörnet av rummet och vid ytterdörren ligger tidningar och öppnade brev. (00:03:28-00:04:35)

Miljön framställs som dyster, mörk och stökig. Nerdragna gardiner, matrester och oöppnade brev ger tittaren ett intryck av likgiltighet och oordning. I flera av scenerna syns även inslag av mediciner i fokus, vilket ger en bild av att det är hemmet till en sjuk person. En annan återkommande del är alkoholrelaterade detaljer som tyder på att Eva dricker alkohol regelbundet.

Nedanstående sekvens är tagen från *Lars and the real girl* och ger en inblick av miljön i Lars hem:

Lars står med ytterkläder på och tittar sorgset ut genom fönstret. Rummet är enkelt inrett utan prydnader/foton/tavlor (...). (00:01:05-00:03:12)

Nedanstående sekvens är tagen från *One flew over the cuckoo's nest* och är ett exempel som är beskrivande för den sjukhusmiljö som McMurphy vistas i:

(...) Väggarna är ljusbeige och det finns inga tavlor eller inredning i rummen på mentalsjukhuset. Det ger ett sterilt och neutralt intryck (...). (00:04:09-00:05:40)

Sekvenserna ovan talar båda för en neutral miljö där man inte lagt större fokus på hemtrevnad eller inredning. Att karaktären Lars står med ytterkläder inomhus lämnar tittaren med en känsla av hemmet som kallt. Att Lars inte hängt upp tavlor, eller i allmänhet inte brytt sig om att inreda rummet, kan ge tittaren ett inslag av likgiltighet.

Att miljön på sjukhuset ur *One flew over the cuckoo's nest* ser ut som den gör, utan prydnader, tavlor eller andra attiraljer kan förstås ur det faktum att det är ett mentalsjukhus och vissa regler kring utsmyckning utifrån säkerhet troligtvis föreligger.

5.3.2 Utseende

Nedan följer tre sekvenser från filmen *We need to talk about Kevin* där Evas utseende är beskrivande:

(...)Eva ligger i soffan och halvsover; det verkar som hon har sovit på soffan. Hon har pyjamas på sig, är osminkad och håret är stripigt. Hon jämrar sig och ställer sig upp, huvudet hänger trött(...). (00:03:28-00:04:35)

(...) Hon har kläder i gråskaliga färger och tittar tomt rakt fram. (00:21:51-00:22:37)

(...) Hon har en stor beige rock på sig, otvättat hår; osminkad och har samma tomma blick (...). (00:24:07-00:25:24)

Från ovanstående sekvenser framgår det att Eva ofta har slappa kläder/pyjamas på sig och stora kläder i grått och beige-aktig färg. Detta kan ge tittaren en bild av att Eva inte lägger någon större vikt vid sitt utseende. Att Eva går klädd i pyjamas även mitt på dagen kan ge tittaren en känsla av att hon ibland bär samma kläder dagtid som nattetid, möjligtvis av den anledning att hon inte orkat/brytt sig om att byta om, eller att hon inte planerar att lämna huset för dagen. Det kan ge bilden av att Eva är en person som håller sig hemma och därmed även ett sken av henne som en person som spenderar mycket av sin tid ensam. Denna porträttering kan förstärka de fördomar som råder kring personer med psykisk ohälsa som ensamma (Stuart, 2006). Att Eva ofta i scenerna syns med otvättat/ovårdat hår kan ge skenet av att hon inte sköter sin hygien. Detta kan ge intrycket av att hon inte bryr sig om att göra det, eller att hon inte är kapabel till att göra detta. De föreställningar som finns om att personer med psykisk ohälsa ses som inkapabla, som Aromaa et al., (2010) skriver om, kan genom dessa scener förstärkas. Av vikt för läsaren att veta här är att utseendet på både Eva och hennes hemmiljö förändrades avsevärt efter att hon gick in i en depression. I tillbakablickar från hennes tidigare liv är hennes hemmiljö städad med ett varmt intryck och hennes klädsel och hygien uppvisas som vårdad och ren. Kontrasten mellan framställningen då och efter blir därav påtaglig.

Sekvensen nedan är tagen från A clockwork orange och ger en målande bild av Alex utseende:

Alex och tre andra killar sitter i en soffa. De har alla likadana kläder. Vit skjorta och byxor, vita hängslen, suspensor och svart hatt. Samtliga har målat sig i ansiktet med olika motiv.

De ler och ser farliga ut. De dricker mjölk som ska göra dem redo för en kväll med "ultravåld". Runt omkring dem står kvinnliga skyltdockor som är nakna och står i olika sexpositioner. (00:01:00-00:02:17)

I ovanstående sekvens kan man, i jämförelse med sekvensen från *We need to talk about Kevin*, urskilja ett utseende som utmärker sig betydligt mer. En aspekt att ta hänsyn till här är att denna scen utspelar sig när Alex och hans gäng ska utföra "ultravåld" och troligtvis klär sig annorlunda delvis för att undvika att bli igenkända. Dock är en intressant aspekt att denna utstyrsel utmärker sig på ett annorlunda och extremt sätt. I en studie av Svensson & Hyltén (1995) framkom att deltagande informanter i studien bland annat beskrev personer med psykisk sjukdom som "hotande", men även användes ord som "pinsam" och "löjlig". Det faktum att Alex framställs med ett utmärkande utseende, med hatt, suspensoar och målning i ansiktet, kan här förstärka rådande föreställningar om personer med psykisk ohälsa som löjliga och annorlunda.

5.3.3 Diskussion kring illustrationen av psykisk ohälsa

Det vi märkte när vi började analysera illustrationerna var att det i princip bara gick att hitta några tydliga mönster för framställningen av psykisk ohälsa i de två nyare filmerna *We need to talk about Kevin* och *Lars and the real girl*. Då undertonen i de två äldre filmerna, *A Clockwork orange* och *One flew over the cuckoo's nest*, är mer humoristiskt lagda, fann vi det svårt att hitta tydliga mönster kopplat till produktionens framställning av psykisk ohälsa i just dessa filmer. Dock reagerade vi på, och valde att skriva om, Alex utseende i en av scenerna, då utstyrseln indikerar en humoristisk underton angående psykisk ohälsa. Att framställa Alex som sådan i filmen kan upprätthålla tidigare nämnda rådande normer kring psykisk ohälsa som "humoristiska" och "löjliga". Att McMurphy, under hela filmen befinner sig på ett mentalsjukhus kan även spela roll i framställningen av miljön, då miljön på sjukhus generellt sett är steril och anonym/neutral och regler angående inredning troligtvis föreligger. Detta i sig kan dock vara intressant då sjukhusmiljön indikerar på att psykisk ohälsa framställs som något sjukligt, vilket blir extra målande i filmens framställning genom avsaknad av inredning och attiraljer på institutionen. I *We need to talk about Kevin* är både den miljö som Eva vistas i, och hennes utseende, målande och upprätthållande för den stereotypiska bilden av psykiskt

sjuka som introverta och likgiltiga då hon inte ger något sken av att bry sig om sitt utseende eller hur det ser ut i hennes hem. Här framhävs även Eva som en sjuk person, då flera av scenerna visar tabletter liggandes i hennes lägenhet. Svensson (2007) skriver att normer definieras utifrån det som är avvikande. Här kan vi tydligt se skiljelinjen mellan det “normala” och “friska” kontra det “avvikande” och “sjuka”, då miljön i Evas boende skiljer sig avsevärt från hur hennes hemmiljö såg ut innan hennes depression tog sig uttryck. Hemmet var då städat och ordnat, det låg heller inga tabletter framme som gav sken av att någon är sjuk.

I *Lars and the real girl* utmärker sig Lars utseende inte på något speciellt sätt. Han går för det mesta klädd i beigea/gråskaliga färger. Hans neutrala val av klädsel skulle kunna vara ett sätt för Lars att hålla sig i skymundan och inte dra någon oönskad uppmärksamhet till sig, som ett resultat av hans psykiska ohälsa och introverta personlighet. Hans sparsamma inredning kan även det vara ett tecken på likgiltighet, då han ej brytt sig om att inreda sitt hem med mer än det ytterst nödvändiga. Att klä sig i beiget och grått, eller att ha sparsam inredning, är i sig inget normbrytande eller tecken på psykisk ohälsa. Men i kontrast till Lars bror och hans fru Karins hem och kläder blir det tydligt i framställningen. Deras hem utstrålar en värme och ombonad med mycket möbler och personliga tillhörigheter. De klär sig även i mer uttrycksfulla kläder. Denna kontrast bidrar till att Lars hem och klädval anses som avvikande från det “normala”.

6. Avslutande diskussion

I detta kapitel besvaras studiens frågeställningar utifrån en diskussion kring vårt resultat. Vi kommer även att redogöra för vilka nya frågeställningar som väckts under arbetets gång samt slutligen föra en kortare diskussion kring studiens relevans för socialt arbete.

I vår analys kom vi fram till att det går att urskilja olika mönster kring hur karaktärerna med psykisk ohälsa framställs och deras olika egenskaper. I vissa fall kunde vi uppfatta samma mönster oberoende av vilken film vi såg, men vi kunde även se vissa skillnader i framställningen. De återkommande framställningarna, av karaktärerna med psykisk ohälsa, vi kunde urskilja var följande:

- Karaktärer framställs som barnsliga
- Karaktärer framställs som farliga

- Karaktärer framställs som introverta och ensamma, kontra utåtriktade
- Karaktärer framställs som oberäkneliga och utåtagerande

Samtliga av dessa framställningar pekar på hur den stigmatiserande bilden av psykisk ohälsa ser ut i samhället. Vi kunde däremot även urskilja en del skillnader i framställningen av psykisk ohälsa. De äldre filmerna framställer karaktärerna mer utåtagerande/våldsamma samt med en humoristisk antydning. I de nyare filmerna framställs de istället mer introverta och ensamma. Dock kunde vi även urskilja utåtriktade egenskaper hos vissa av karaktärerna. Detta ansåg vi intressant då det motsäger majoriteten av den tidigare forskning vi har hittat inom ämnet. Dessa iakttagelser ger oss en indikation om att bilden av psykisk ohälsa idag inte är kopplat, på samma sätt, till något lustigt/konstigt/skämtsamt, utan har en allvarigare innebörd. Detta anser vi vara någonting bra och nödvändigt för utvecklingen av synen på psykisk ohälsa, samtidigt som framställningen som görs idag även den stigmatiserar och framställer psykisk ohälsa som ett normbrytande beteende. En annan intressant upptäckt var dock att omgivningens förhållningssätt inte märkbart har förändrats under dessa tidsperioder. Rädsla, stigmatisering och de ord som används när man pratar om personerna är desamma oberoende av filmens produktionsår. Här kan man då dra slutsatser kring att bilden av personer med psykisk problematik har ändrats från någon som är konstig/lustig till någon som är sjuk, även om vi kunnat se att denna gränsdragning är hårfin, men samma rädsla och stigmatisering fortfarande lever kvar hos omgivningen.

I vår analys framkom det att omgivningens förhållningssätt gentemot karaktärerna med psykisk ohälsa ofta var baserade på stigman kring psykisk ohälsa, som bland annat att de är farliga och någon man bör hålla sig borta från. Vi kunde urskilja att de karaktärer som hade en nära relation till karaktären med psykisk problematik inte stigmatiserade personen i samma utsträckning som de som inte kände personen. Ur en av de nyare filmerna kunde vi dock urskilja ett närmande från en av karaktärerna som inte tidigare kände karaktären med psykisk ohälsa, vilket vi fann intressant då det motsätter den tidigare forskning vi funnit. Däremot kunde vi över lag urskilja betydligt fler avståndstagande beteenden från de karaktärer som inte kände karaktären med psykisk ohälsa, vilket kan föras samman med att okunskap leder till upprätthållelse av stigmatiserande förhållningssätt.

Under arbetets gång har en rad nya frågeställningar väckts hos oss som vidare skulle kunna undersökas. En återkommande fråga vi ställde oss under skrivandets gång var hur dessa

ordval/uttryck som används i filmer och ständigt cirkulerar kring dessa människor påverkar dem och deras självbild. Då vår studie går ut på att undersöka hur psykisk ohälsa framställs i film hade det även varit intressant att vidare undersöka vad den här stigmatiserade bilden av psykisk ohälsa gör med människor som lider av den här typen av problematik. Det behövs en djupare förståelse kring konsekvenser av snedvridna framställningar och vad dessa gör med personer som lider av denna typ av problematik. Vi skulle förslagsvis vilja se vidare forskning kring människor som blir offer för dessa framställningar och deras upplevelser kring detta.

7. Referenslista

- A clockwork orange (1971). [film] Regi av: Stanley Kubrick. Los Angeles: Warner Bros
- Altheide, David L (1996). *Qualitative media analysis*. Thousand Oaks, Calif.: Sage
- Andersson, Lars Gustaf & Erik Hedling (1999). *Filmanalys: en introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- Anderson, Martin. (2003). "'One flew over the psychiatric unit': mental illness and the media." *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 10, 297-306
- Aromaa, Esa, Asko Tolvanen, Jyrki Tuulari & Kristian Wahlbeck (2010). Attitudes towards people with mental disorders: the psychometric characteristics of a Finnish questionnaire. *Social psychiatry and psychiatric Epidemiology*, 45, 265-273. DOI: 10.1007/s00127-009-0064-y
- Becker, Howard S. (2006). *Utanför: Avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv
- Braun, Virginia & Victoria Clarke (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 77-101
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber
- Burr, Vivien (2003). *Social Constructionism*. Andra uppl. London: Routledge
- Corrigan, Patrick (2004). How Stigma Interferes With Mental Health Care. *The American Psychological Association*, 59 (7), 614-625. DOI: 10.1037/0003-066X.59.7.614

Corrigan, Patrick (red.) (2005). *On the stigma of mental illness [Elektronisk resurs] : practical strategies for research and social change*. Washington, DC: American Psychological Association

Dahlin-Ivanoff, Synneve (2011). Fokusgruppsdiskussioner. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Goffman, Erving (2011). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. Tredje uppl. Stockholm: Norstedt

Hannigan, Ben (1999). Mental health care in the community: An analysis of contemporary public attitudes towards, and public representations of, mental illness. *Journal of mental health*, 8(5), 431-440. DOI: 10.1080/09638239917148

Hansdotter, Åsa (2014). Stigmatisering och psykisk ohälsa. [<http://www.vetenskaphalsa.se/stigmatisering-och-psykisk-ohalsa/>. Hämtat: 2017:11:30.]

Happer, Catherine & Greg Philo (2013). The role of the media in the construction of belief and social change. *Journal of Social and Political Psychology* 1(1), 321-336

Högberg, Torbjörn, Annabella Magnusson, Mats Ewertzon & Kim Lützén (2008). Attitudes towards mental illness in Sweden: Adaptation and development of the Community Attitudes towards Mental Illness questionnaire. *International Journal of Mental Health Nursing*, 17, 302-310. DOI:10.1111/j.1447-0349.2008.00552.x

Jacobsen, Dag Ingvar (2012). *Förståelse, Beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber

Lars and the real girl (2007). [film] Regi av: Craig Gillespie. Beverly Hills, Calif: 20th Century Fox Home Entertainment

Lindgren, Simon (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. Andra [rev.] uppl. Stockholm: Liber

Lundberg, Bertil (2010). Erfarenheter av stigmatisering och diskriminering bland personer med psykisk sjukdom. (Licentiat uppsats, Department of Health Science, Faculty of Medicine). Lund: Lund University. Tillgänglig: <http://lup.lub.lu.se/search/ws/files/4061185/1715659.pdf>

Manderscheid, Ronald W, Satvinder Dhingra, Elsie J Freeman, Lela R, Ryff McKnight-Eily, D Carol & Tara W Strine (2010). Evolving definitions of mental illness and wellness. Preventing Chronic Disease – *Public Health Research, Practice, and Policy*, 7(1), 1-6

Mullins, James (2014). The Power of Media to Shape Perceptions of Mental Illness. *Mental Health Practice*, 17(8), 34–35

Norman, Ross M.G, Richard M Sorrentino, Deborah Windell & Rhaul Manchanda (2008). The role of perceived norms in the stigmatization of mental illness. *Social Psychiatry Epidemiol*, 43, 851–859. DOI: 10.1007/s00127-008-0375-4

One Flew over the Cuckoo's Nest (1977). [film] Regi av: Milos Forman. Burbank, Calif: Warner Home Video

Perciful, Michael Shaun & Cheryl Meyer (2016). The Impact of Films on Viewer Attitudes towards People with Schizophrenia. *Springer Science+Business Media New York 2016*, 36, 483–493. DOI: 10.1007/s12144-016-9436-0

Pirkis, Jane, R Warwick Blood, Catherine Francis & Kerry McCallum (2006). On-Screen Portrayals of Mental Illness: Extent, Nature, and Impacts. *Journal of Health Communication*, 11, 523–541. DOI: 10.1080/10810730600755889

Sanner, Inga (2009). Den psykiska ohälsans historia. *Framtider*, 3, 4-9

Socialstyrelsen (2013). Psykisk ohälsa bland unga. *Underlagsrapport till barn och ungas hälsa, vård och omsorg*. 5-43

Stuart, Heather (2006). Media portrayal of mental illness and its treatments: what effect does it have on people with mental illness? *CNS Drugs*, 20(2), 99- 106

Svensson, Kerstin. (red.) (2007). *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Svensson, Tommy & Birgitta Hyltén (1995). *Vardagsföreställningar om "sinnessjukdom". En studie av lekmäns föreställningar om svåra psykiska störningar*. Ekbacken Förlag: Jönköping

Sverrisson, Àrni (2011). Visuell Metodik. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Vetenskapsrådet (u.å.). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

We need to talk about Kevin (2011). [film] Regi av: Lynne Ramsay. United Kingdom: BBC Films

Wenneberg, Søren Barlebo (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber ekonomi

Bilaga 1

Sammanfattning av filmernas handling

We need to talk about Kevin (2011)

Filmen handlar om Eva som är mamma till 16-åriga Kevin. När Kevin föds får Eva lägga alla ambitioner och karriärplaner åt sidan och lägga allt sitt fokus på sin son. Deras förhållande blir minst sagt komplicerat och Eva känner sig otillräcklig som mor. Deras relation kantas av dålig kommunikation och svårigheter i att nå fram till varandra. Detta bidrar till att de båda utvecklar ett ogillande för varandra som påverkar deras välmående negativt. När Kevin är 16 år begår han en skolmassaker och dödar ett dussintal elever på sin skola. Man får följa Eva i hennes liv efter skolmassakern, hennes hantering och bearbetning kring insikten att hennes son är en mördare, samt ta del av tillbakablickar på hur livet var under Kevins uppväxt. Hon får kämpa med sin egna sorg och känslan av skuld till händelsen. Frågan hon ställer sig själv är- har hon någonsin älskat sin son?

Lars and the real girl (2009)

Lars är en försiktig och blyg man som bor i ett garage till sin bror och hans frus tomt. I hans barndom har Lars varit med om tragiska händelser, så som sin mors död och en distanserad far, som har präglat Lars till den han är idag. Lars har ett begränsat socialt nätverk främst bestående av sin bror och hans fru Karin som Lars tyr sig till. En dag presenterar Lars stolt upp en flickvän för sin bror och hans fru- en flickvän i form av en docka som är gjord av plast och är beställd från internet. Lars fattar fort tycke för dockan som heter Bianca och han visar stolt upp henne för stadens invånare. Hon blir en stor del av Lars liv och även för samtliga personer i hans omgivning, vilka har olika sätt att se på Lars nya beteende och flickvän.

One flew over the cuckoo's nest (1975)

För att undvika hårt arbete under fängelse dom tar McMurphy till sitt skådespeleri och låtsas vara psykiskt sjuk för att istället bli placerad på ett mentalsjukhus. Under sin tid på sjukhuset

interagerar McMurphy med resterande patienter och upprätthåller sitt skådespeleri genom att bete sig, utifrån hans egna förutfattade meningar, som en person som behöver vistas på ett mentalsjukhus. McMurphy har svårt att förhålla sig till de regler som finns på sjukhuset. Han spenderar merparten av sin tid där genom att försöka rucka på dessa regler för att få vardagen att se ut som han själv önskar. Han strävar efter att få resterande patienter att instämma i hans planer, som ofta innefattar upptåg av olika slag vilka inte är tillåtna enligt sjukhusets regler. Hans rebelliska beteende skapar oordning i mentalsjukhusets rutiner och leder till frustration hos många av sjukhusets anställda.

A Clockwork Orange (1971)

I den här filmen får vi följa den unge huliganen Alex vars största intresse är, så kallat, ultravåld. Han och hans kompisgäng utsätter omgivningen för bestialiska handlingar såsom misshandel och våldtäkt. Alex och hans gäng har tidigare undvikit att bli upptäckta under sina upptåg, men en kväll då deras handlingar leder till mord på en kvinna lämnas Alex ensam kvar och får skulden för händelsen. Efter denna kväll blir Alex tillfångatagen av polis och satt i fängelse. Hans tid i fängelse blir dock inte lika långvarig som först tänkt, då han redan efter två år blir utvald att förflyttas till en institution för psykiskt sjuka. Här blir Alex introducerad till en nyutformad behandlingsmetod som ska hjälpa honom i sitt tillfrisknande. Motivationen till behandlingsmetoden är att personer som Alex ska bli ”friska” och ”fria” från sina sinnessjuka tankar. Man får i filmen följa Alex på hans resa från att vara en omoralisk värsting till att bli en hjärntvättad ”exemplarisk medborgare”.

Bilaga 2

We need to talk about Kevin

(00:03:28-00:04:35): Det är mörkt i rummet. Gardinerna är fördragna men man kan se att solen lyser utanför vilket indikerar på att det är dagtid. På vardagsrumsbordet finns det gamla matrester, vinkorkar, vinöppnare, halvtomma vinglas, halvppäten mat och en pillerburk. Eva ligger i soffan och halvsover, det verkar som hon har sovit på soffan. Hon har pyjamas på sig, är osminkad och håret är stripigt. Hon jämrar sig och ställer sig upp, huvudet hänger trött. Hon stöter till soffbordet och då faller en pillerburk från ner på golvet. Det står ouppackade lådor i hörnet av rummet och vid ytterdörren ligger tidningar och öppnade brev.

(00:13:11-00:15:17): Eva ligger i soffan i mörker och tittar ut genom fönstret. Under tiden visas korta sekvenser ur hennes liv innan Kevin fötts. Ett minne visar hur Eva är ute på en resa och hon får ett telefonsamtal från sin man där han berättar att han saknar henne och han undrar när hon kommer tillbaka från resan. Scenen övergår till ett annat minne då Eva och hennes man står och kysser varandra i regnet. Paret springer i vattenpölar och skrattar. Evas man lyfter upp Eva och hon ropar lyckligt och uttrycker en känsla av frihet och lycka. Scenen suddas ut och visar så småningom återigen Eva liggandes i fosterställning i mörkret med frånvarande blick. En annan scen visas där Eva och hennes man ligger i sängen och mannen ber Eva att lova att aldrig åka iväg igen. Eva lovar där och då att hon aldrig ska åka ifrån honom igen.

(00:15:28-00:16:30): Eva står vid kopian på sitt nya jobb och stirrar likgiltigt på maskinen medan den skriver ut dokument. Hon ser frånvarande ut och i scenen framgår det att hon sentimentalt tänker tillbaka på tiden då hon och hennes man väntade barn. I en scen från ett minne visas Eva ståendes och betraktar sin spegelbild med stor mage och med ett tomt uttryck i ansiktet. Under scenen har man valt melankolisk musik. (Musiken och Evas uttryck i blicken ger en känsla av att hon ser tillbaka på detta minne med sorg snarare än lycka.)

(00:17:41-00:18:24): Eva sitter i omklädningsrummet bland andra gravida mammor som öppet står och pratar och skrattar med varandra och visar glatt upp sina magar. Eva sitter på en bänk och ser uttryckslös ut och besvärad. Hon visar inga tecken på glädje och gör inga försök till att interagera med de andra mammorna. Hon har en stor klänning på sig som döljer magen. Hon tar sin väska och lämnar rummet utan att säga hejdå till de andra. Hon går genom hallen och små barn kommer springande i rosa balettklänningar och skrattar. Eva visar inga tecken på glädje nu heller. Hon har ett trött ansiktsuttryck, låter barnen springa förbi utan att ta någon större notis om dem och går sedan vidare.

(00:18:27-00:20:13): Eva hälsar på sin son Kevin på anstalten. De träffas i besöksrummet med vakter närvarande. När Kevin kommer in i rummet rycker Eva till och när han sätter sig framför henne ser hon sammanbitet och besvärat på honom och visar inga tecken på glädje över att se honom. Stämningen i rummet och ger ett kallt och grått intryck. Eva river på sina fingrar i knät och de säger ingenting till varandra.

(00:20:28-00:20:54): Kevin föds. Scenen visar Eva skrikandes med panikslagen blick i sjukhussängen och en barnmorska hörs i bakgrunden som ber Eva att sluta hålla emot. Under scenen spelas även här musik som ger ett intryck av melankoli och upptrappning av obehag. Pappan sitter glad med Kevin i famnen medan Eva sitter i sjukhussängen och stirrar likgiltigt rakt fram.

(00:21:22- 00:21:51): Eva står och håller sitt barn i famnen. Barnet (Kevin) skriker och gråter och Eva försöker utan framgång trösta honom. Hon håller Kevin på en armlängds avstånd och skrattar och jollrar men Kevin slutar aldrig skrika. Eva tappar tålamodet, blundar, biter ihop läpparna och ser frustrerad ut och fortsätter att Kevin på en armlängds avstånd.

(00:21:51-00:22:37): Eva står med barnvagnen utomhus och ser trött ut. Hon står medvetet vid en högljudd byggplats vid en maskin som överröstar Kevins eviga skrikande. Hon har kläder i gråskaliga färger och tittar tomt rakt fram. Hon blundar och ser ut att njuta för av oljudet som för en stund bytt ut ljudet av skrik från Kevin.

(00:24:07-00:25:24) Eva går i matbutiken. Hon har en stor beige rock på sig, otvättat hår, osminkad och har samma tomma blick. Hon undviker ögonkontakt med andra och tar det hon behöver.

(00:25:39-00:26:21): Det är kväll. Eva sitter i soffan i mjukiskläder, dricker rödvin och ser utmattad ut. Under filmen framgår det att hon äter samma sak vid varje måltid. Stekt ägg med ketchup. Det ligger näsdukar vid soffbordet. En gammal hämtmatskartong. Persiennerna är nerdragna. Tvn är på men Eva stirrar likgiltigt upp i taket. Pillerburken står på soffbordet. Det ligger tre vinkorkar på bordet vilket antyder att hon druckit vin tidigare kvällar eller tre flaskor vin på samma kväll. På bordet står även matrester och plastbestick.

(00:28:35-00:28:46): Eva är återigen och hälsar på sin son på anstalten. Eva tittar ner i golvet och Kevin sitter uttråkat och gungar på sin stol. De pratar inte med varandra och Eva ser obekvämt ut.

(00:29:16- 00:29:41): Eva sitter på jobbet framför datorn och tittar uttryckslost framför sig. Det är dovt ljus i rummet och bakom henne står en städare och dammsugar och tittar uppmanande på henne. Det framgår tydligt att hon är sist kvar av de arbetande på kontoret. Eva rycker till av ljudet från dammsugaren, tittar bak och märker att ingen annan är kvar av hennes kollegor, släcker sin kontorslampa och lämnar rummet.

(00:31:52-00:32:51): Eva kommer hem till sin lägenhet och skyndar sig att hälla upp ett glas rödvin som hon snabbt tar några stora klunkar av. Plötsligt hörs knackningar och barn på andra sidan dörren som ropar "Trick or treat!". Eva börjar snabbt leta efter något i skåp och kylskåp (troligtvis efter godis att ge till barnen) som mestadels är tomma. Barnen fortsätter knacka och ropar "We want candy!" Eva svär "Shit!" när hon inser att hon inte har något att ge. Barnen ropar "we know you are in there!" Eva släcker snabbt lamporna i rummet och gömmer sig hopkurad i ett hörn för att barnen inte ska se henne. Barnen blir alltmer högljudda och knackar hetsigt. Parallellt med denna scen visas en scen där Eva tänker tillbaka på när hon är hemma med Kevin som är liten. Kevin kastar mat på kylskåpet och ropar "I don't want

that!". Ett minne visas där Eva och Kevin sitter mitt emot varandra, Kevin i sin spjäsäng och ser argt på Eva. Eva säger "Mommy was happy before little Kevin came along. Did you know that? Now mommy wakes up every morning wishing she was in France" Sedan märker plötsligt Eva att Franklyn (Kevins pappa) står i dörröppningen och ser på Eva. Han skakar besviket på huvudet och lämnar rummet. I bakgrunden hörs barnens bankningar från nutid och deras rop "Candy! Candy!" och scenen återgår till nutid och visar Eva där hon sitter i hörnet, nu med händerna för öronen och blundar.

(00:34:23-00:34:49): Eva är på jobbet och frågar sina kollegor: "Im gonna go and grab some lunch, does anybody want something?" Varpå kollegorna inte svarar. En av dem tittar bort vid frågan och en annan stirrar på Eva med neutral blick utan att ge något svar.

(00:36:23-00:37:10) Tillbakablick till när Kevin är liten och Eva och Franklyn fortfarande är gifta. Eva sitter inne på "hennes" rum och tittar igenom lådor. Eva ser trött ut, men när hon hittar ett vykort i lådan och börjar läsa ler hon plötsligt. Hon avbryts i läsningen av att ljud från vardagsrummet. Där hörs Franklyn och Kevin som spelar tv-spel tillsammans. Eva slutar le. Hon tar upp ett annat föremål ur lådan som är en gammal flygbiljett och ser med neutral blick ut genom fönstret.

(00:57:43-00:58:41) Nutid. Eva står och målar om i ett rum. Färgen hon målar är mörkblå från den tidigare ljusgröna. Hon avbryts när hon ser två kostymklädda män med portfölj komma gåendes i riktning mot hennes ytterdörr. De knackar på och Eva ser orolig ut. Hon går ner och öppnar dörren. Den ena mannen säger: "Good afternoon, maam. I hope this isn't an inconvenient time?" Eva svarar: "Well, it is, actually" Mannen svarar: "Well, we just have a couple of quick questions for you." Eva frågar: "What is it about?" och ser skeptisk ut. Mannen svarar: "Do you know where you will be spending your afterlife?" Eva ser mycket lättad ut och svarar med ett ironiskt leende: "Oh yes, I do, as a matter of fact. I'm going straight to hell. Eternal damnation, the whole bit. Thank you for asking. Okay?" Sedan stänger hon dörren utan att vänta på svar. Männen ser frågande och förvånade på varandra.

(01:15:58-01:16:40): Nutid. Eva står i köket. Det är ljust ute och gardinerna är fördragna. Det står en halvfull vinflaska och ett glas med vin på bordet. Bredvid bordet står en strykbräda med en stor hög tvätt på. Eva pratar i telefon med sin mamma. Hon har morgonrock på sig. Hon säger: "No, really it hasn't been any trouble at all. Everybody is bringing a dish." Hon bankar i väggen för att det ska låta som att det knackar på dörren. "Oh, that's them already. I gotta go. Okay, you have a great day. Bye, mom. Merry Christmas" Efter de lagt på stirrar Eva en stund på telefonen och sätter sig sedan vid bordet. Hon ser ihopsjunken och uppgiven ut och tittar på sin halvätta smörgås.

(01:26:19-01:26:31): Eva sitter tillsammans med dottern Celie, som har blivit blind på ena ögat, i soffan efter att Kevin, troligtvis, har skadat henne. Kevin kommer in i rummet med pil och båge och säger: "Hey Celie, do you wanna come and shoot arrows?". Eva svarar då genast: "No!" med en skärrad röst och lägger armen över Celie som ett sätt att hålla kvar henne i soffan. Pappan som också sitter i soffan visar ingen notis om rädsla över situationen.

(01:41:09-01:42:27) Eva sitter i soffan och stirrar rakt fram. Hon luktar på sin t-shirt som tillhörde hennes man (som nu är död), tar ett djupt andetag och börjar gråta. Eva stryker och viker ihop de döda barnens kläder, går upp på övervåningen av huset och lägger de prydligt i byrån där resten av barnens kläder ligger hopvikta. Hon bäddar Kevins säng och lägger boken hon brukade läsa för honom i bokhyllan.

Lars and the real girl

(00:01:05-00:03:12): Lars står med ytterkläder på och tittar sorgset ut genom fönstret. Rummet är enkelt inrett utan prydnader/foton/tavlor. Han har en blå halsduk runt halsen (som senare i filmen visar sig vara från hans avlidna mor). Han luktar på halsduken. Genom fönstret ser han sedan hur sin granne (sin brors fru Karin) kommer ut genom dörren och går emot hans hus. Lars tar då ett steg från fönstret för att inte bli upptäckt. Hon knackar på och Lars ser besvärad ut samtidigt som han tar ytterligare ett steg längre in i rummet för att inte bli upptäckt. Sedan bestämmer han sig ändå för att ge sig tillkänna. Han går fram till dörren som

har ett fönster och tittar på henne men öppnar inte dörren. Hon ser glad ut över att se Lars och vill bjuda över honom på frukost. Lars svarar då att han inte kan för att han ska till kyrkan. Hon blir besviken men fortsätter med att fråga om de kan ses efter kyrkan istället, eftersom de inte har sett honom på så länge. Han öppnar dörren och ger henne halsduken för det är kallt ute och hon verkar frysa. Han ser glad ut. Hon tar ett steg mot honom men Lars backar då tillbaka in i huset. Hon frågar då om han verkligen tänker komma efter kyrkan och Lars säger "oh yeah" och ber henne att ta på sig halsduken så hon inte fryser. Hon springer sedan tillbaka till huset och Lars stänger dörren.

(00:03:25-00:03:38): Karin och Lars bror Gus ligger i sängen efter att hon varit och besökt Lars varpå hon säger "Something is going on with him, I'm worried".

(00:04:39-00:05:42) Lars är i kyrkan och gudstjänsten avslutas. I dörren ut träffar Lars en äldre dam som han är bekant med och erbjuder sig att hjälpa henne att bära en blombukett hon håller i. "Thank you dear" säger damen. På vägen ut frågar damen varför inte Lars som ser så bra ut har en flickvän. Hon fortsätter och säger "Don't wait too long." När de kommer fram till damens bil ger hon Lars en blomma ur buketten och säger "Give this to somebody nice. For a start." och kör iväg. "Hello Lars" säger en kvinna (en kollega till Lars som står Bakom Lars. När Lars hör och ser henne kastar han blomman långt bort. Lars säger inget utan står och tittar sig omkring och ler,, varpå kvinnan ler och säger " I guess I'll see you at work tomorrow" Lars svarar snabbt "Yeah okey bye" och springer därifrån.

(00:05:42-00:06:28): Lars bror säger "my brother is 27 years old, maybe he wants to be left alone". Varpå Karin svarar "no that's not what he wants". Han: "how do you know that?" Hon: "because that's not how people are".

Sedan ser brodern genom fönstret hur Lars kommer hem från kyrkan. Karin springer då ut genom dörren samtidigt som hon ser hur Lars skyndar sig in i sitt hus, hon skriker då till honom "Lars, you promised!". Lars går in och stänger dörren och Karin suckar högt. Hon går tillbaka in i köket till brodern och frågar "is that normal?". Sedan får man se hur Lars sitter ensam hemma på sin säng med händerna knäppta. Det är alldeles mörkt i hela huset och han ser sorgsen ut.

(00:08:40-00:08:45) Lars är på jobbet vid sitt skrivbord. Den kvinnliga kollegan (Margot) kommer förbi hans bord och säger "Hey, I was thinking. We are both from the lake, we should carpool." Varpå Lars inte svarar och tittar istället ner på sin telefon. En annan kollega avbryter genom att säga "Lars, its your day to get coffee" varpå Lars skyndar iväg.

(00:09:08-00:10:35): Lars sitter i bilen på väg hem från jobbet. När han kommer hem rusar Karin ut mitt i gatan med en ficklampa och vinkar och ropar "stop, stop!". Lars stannar bilen och rusar ut med en förfärad min och säger "what? What?". Karin säger då att de vill att Lars ska komma över på middag. Lars tittar förvånat på henne och backar undan och säger "you scared me..". Lars blir upprörd och backar undan samtidigt som han upprepade gånger säger "I can't". Karin frågar "why not? We miss you". Det märks att Lars blir väldigt besvärad och han börjar skylla på att han måste jobba och säger "I brought work home, I'll be in trouble". Frun tittar in i bilen och säger "No you didn't" Lars tittar då mot sitt hus och börjar gå mot det medan han säger "Is that my phone, did you hear it ringing?" Då springer Karin efter och håller fast Lars vilket resulterar i att de trillar till backen. När de ligger på backen säger hon "come on, please!" och Lars svarar fortfarande "I can't, can you please let me go". Karin svarar "no" och då säger Lars till slut "okay".

(00:11:06-00:13:06): De sitter vid matbordet och brodern säger till Lars att Karin är orolig för honom för att han spenderar så mycket tid ensam. Lars svarar och skakar på huvudet "I'm fine". Brodern verkar besvärad över samtalet och suckar samtidigt som han säger "that's what I told her" han fortsätter "dad was kind of like that too...". Lars svarar "yeah but he didn't want anyone around, so that's different...". Här framgår det att deras mamma dog när de var väldigt små och att det orsakade pappan en depression. Det är stel stämning mellan bröderna. Lars sitter med dålig hållning och tittar ner i sitt knä.

När middagen är över och Lars ska gå frågar han Karin om han kan få tillbaka sin filt han lånade ut till henne. Gus hämtar den och Karin säger "It's a beautiful blanket. Gus said your mother made it for you while she was pregnant.". Lars står med nedböjt huvud och tittar ner i marken och vankar besvärat med kroppen. Karin fortsätter med att säga "she must have loved you very much, like we do". Lars går oroligt fram och tillbaka med huvudet fortsatt nedböjt

utan att svara henne. När Karin frågar “are you mad at me?” kommer Gus med filten som Lars snabbt tar och skyndar sig därifrån. Karin lutar sig mot Gus med en uppgiven och sorgsen min samtidigt som Gus säger “What? We talked, he’s fine”.

(00:16:09-00:17:58): Lars ser glad ut och berättar att han träffat en tjej på nätet vilket Gus och Karin blir väldigt förvånade och glada för. De står på trappan till Karin och Gus’s hus och Karin går in för att förbereda middag. Gus säger till Lars “You quiet ones are..what is it they say...?” och pekar på Lars.

(00:18:15-00:22:16): Lars introducerar Bianca (en docka) för Karin och Gus. Karin och Gus sitter i varsin fåtölj och ser mycket frågande ut. Lars är glad och berättar om Bianca som om hon är en riktig person. Gus och Karin sitter tysta mittemot och stirrar. Tillslut frågar Karin “Are you hungry?”. Här vänder hon sig till de båda vilket indikerar på att hon gör valet att spela med på iden om att Bianca är på riktigt. Gus är fortsatt tyst. Karin och Gus går tillsammans ut till köket där Gus gestikulerar med händerna om att Lars är tokig och frågar “what’s going on in his mind? He is crazy, right? He is crazy!”. Karin hyssjar och gestikulerar att Lars inte får höra vad de säger. Gus: “What are we gonna do?”. Karin: “I don’t know”. Gus: “We need to take him to the hospital. I can’t believe it, my little brother is totally, totally insane!”. Karin försöker lugna ner Gus och säger “we are going to get through this, okay?”. Trots detta så gör de iordning en tallrik med mat även åt Bianca som de serverar. Under middagen är det tyst och stel stämning. Gus kollar åt annat håll. Lars fortsätter att berätta om Bianca. Varken Gus eller Karin påpekar att Bianca är en docka.

(00:25:48-00:26:31): Gus och Karin ligger i sängen och pratar. De har bestämt att ta med Lars och Bianca till en terapeut. Karin säger att hon kommer att berätta för dem vad de ska göra. Gus säger: “What are people going to think?”. Karin svarar: “We can’t worry about that”.

(00:26:31-00:27:30): Lars, Bianca, Karin och Gus sitter i bilen på väg till terpauten. Lars pratar med Bianca. Gus som kör är uppenbart besvrad. Karin väljer tillslut att fortsätta spela med och börjar berätta om sig själv till Bianca. Gus suckar och tittar frågande på Karin men säger ingenting.

(00:28:00-00:29:50): Inne hos terapeuten. Även terapeuten spelar med och tar Biancas blodtryck. Lars är orolig för Bianca och försöker lugna henne. Terapeuten iakttar Lars samspel med Bianca. Tillslut säger hon till Lars att hon vill hålla uppsikt över Bianca de kommande veckorna så de behöver komma tillbaka en gång i veckan. Hon spelar på att det är för Biancas skull men vill egentligen få mer tid att prata med Lars.

(00:29:55-00:32:02): Gus säger till Karin på terapeutens kontor "He belongs in a hospital". Karin svarar "No! I told you something was wrong but you wouldn't listen". Terapeuten frågar om Lars klarar sig själv och om han har haft några våldsamma reaktioner. Karin svarar "no, he is a sweetheart". Gus säger "We gotta fix him, can you fix him?". Gus säger även "Lars is nuts!". Terapeuten säger "This is not necessarily a bad thing. What we call 'mental illness' is not always an illness. It can be a communication, a way to work something out". Gus svarar "Fantastic, when will it be over?". Karin frågar "How can we help?". Terapeuten svarar "Go along with it". Gus och Karin svarar båda med "oh no". Efter diskussion går Karin med på att fortsätta låtsas att Bianca är på riktigt. Gus säger "Everyone is gonna laugh at him". När Gus och Karin går ut till Lars och Bianca i väntrummet sitter en glad kvinna bredvid Lars och hennes son sitter i Biancas knä. Lars ser glad ut och pekar på Bianca och säger "She loves kids". I andra änden av väntrummet sitter en äldre dam sneglandes över sin tidning och tittar med rynkade ögonbryn på dem.

(00:32:40-00:33:10): Vid frukostbordet. Karin spelar med och frågar om Bianca vill ha mer Kaffe. Gus säger att han ska stanna hemma från jobbet för att han inte mår bra. Lars säger då att Bianca är utbildad sjuksköterska så hon kan ta hand om honom. Gus utbrister då "No she doesn't, because she is not a person. She is a big plastic thing". Karin tittar förvånad på Gus. Lars låtsas som att han inte hört det Gus sa.

(00:37:24-00:38:30): Gus och Karin är i kyrkan och pratar med ett par medlemmar om Bianca då Lars står många av kyrkans medlemmar nära - detta för att hjälpa Lars. En manlig medlem skakar på huvudet och säger "we don't want anything to do with her" (pratar om Bianca). Gus säger, och pratar om Lars,: "He is sick, okay? He is sick" varpå den manlige medlemmen

suckar och viftar avfärdande med handen. Det är delade åsikter i gruppen. En kvinnlig medlem säger då: "What is the big deal?" och börjar prata om andra personer i deras närhet som har olika avvikande beteenden. Den förutnämnda manliga medlemmen säger "That is enough". Kvinnan fortsätter med att säga: "Lars is a good boy, you can count on me". Den manliga medlemmen säger då: "No, he's not going to bring her to church is he?".

(00:38:50-00:39:46): Lars har tagit med Bianca till kyrkan. Människor tittar frågande på både Bianca och Lars men ingen kommenterar något. Prästen säger att de vill välkomna den nya gästen och refererar till Bianca och säger sedan "God bless, god bless" samtidigt som han tar Lars på axeln. Alla hälsar vänligt på Bianca och spelar med. En liten pojke springer fram mot Lars och Bianca men hans pappa är snabb med att fånga upp honom och ta honom därifrån.

(00:46:33-00:46:50): Gus och Karin badar Bianca. Gus frågar "Why are we doing this for him?". Karin svarar "oh, come on, it's funny!". Gus säger "Is it?". Karin säger "I don't know, maybe not..".

(00:44:40-00:45:38) Lars är hos läkaren med Bianca och han och terapeuten sitter på kontoret. Lars frågar hur länge till Bianca kommer att behöva komma till läkaren. Terapeuten svarar att hon inte vet då det är en "tricky disease". Terapeuten frågar om Biancas historia och Lars svarar att hennes föräldrar dog när Bianca var bebis. "That's not fair" svarar terapeuten. "Yeah, but she doesn't feel sorry for herself or anything, she just wants to be normal, have everyone treating her normal". Lars pekar på ett foto och frågar om det är terapeutens man på bilden. Terapeuten svarar ja och säger att han är död. Lars säger "You must get really lonely" "Sometimes I get so lonely I forget what day it is and how to spell my name", svarar terapeuten. Lars fnissar. "How about you?" frågar terapeuten. Lars ler och pekar mot terapeuten och svarar "You're funny".

(00:50:00-00:56:20): Det är fest och Lars har med sig Bianca. Folk tittar på dem men ingen säger något. Festens värdpar hälsar dem välkomna, värdinnan hälsar på dem och kallar Lars för "Mr Sunshine" och paret spelar med på att Bianca är en riktig person. Värdinnan pratar direkt till Bianca, värden likaså men ser mer besvärad ut och har svårt att titta direkt på

Bianca när han gör det. Vårdinnan frågar om Bianca vill ha något att dricka varpå mannen ger henne en undrande blick och himlar med ögonen. En kvinna på festen beskriver Lars som “freak” och “bisarr”. Lars kollega säger då att det är en “disorder”. En annan säger då “He is a weirdo”. När Lars är närvarande spelar alla på festen med.

(00:57:00-01:00:59): Lars är hos terapeuten. Pratar om att Bianca inte kan få barn. Lars berättar ”When she was a baby her mom died in the middle of everything, when she was born” Terapeuten svarar “Like yours. You have a lot in common.” Lars får, vad som verkar som, en ångestattack. Han blir röd i ansiktet, kan inte sitta still, tar ansiktet i händerna, får svårt att andas så han måste öppna fönstret. Blir tillsagd att andas djupt och lugnt och sätta huvudet mellan knäna.

(01:02:25-01:03:58): Gus och Karin sitter i vardagsrummet. Gus säger “He is not going to get any better is he?”. Karin svarar “No, probably not”. Sedan beskyller Gus sig själv för att han lämnade Lars ensam med deras deprimerade pappa när Lars var liten. Han tycker att det är hans fel att Lars har blivit såhär.

(01:06:35-01:06:40) Lars pratar med sin vän från kyrkan när vännen ska hämta Bianca under kvällen. Vännen säger: “She is out in the community, helping others less fortunate, you should be proud of it”. Lars svarar “But what about me?” Vännen svarar “Oh you big baby!”

(01:40:56-01:41:13) Biancas begravning. Gus säger om Lars till terapeuten: “He is unbelievable, right?” med varm ton.

One flew over the cuckoo’s nest

(00:04:09-00:05:40): McMurphy anländer till mentalsjukhuset i en bil. Han har handbojor på sig. Två vakter följer honom in. Han ser arg ut. Har blå jeans, skinnjacka och mössa på sig. Väggarna är ljusbeige och det finns inga tavlor eller inredning i rummen på mentalsjukhuset. Det ger ett sterilt och neutralt intryck. Han blir fråntagen sina personliga tillhörigheter. När

vakterna låser upp handbojorna skrattar McMurphy och ser galen ut, han hoppar upp och ner och skriker och kysser en av vakterna på kinden. När de sedan går in på sjukhuset dansar han lekfullt mellan vakterna.

(00:06:00-00:06:13): Sjuksköterskorna går igenom McMurphys saker för att undersöka så inget farligt/förbjudet kommer in.

(00:06:40-00:06:53): McMurphy går fram och ska hälsa på en av de andra patienterna. När han får höra att han inte pratar, samt är indian, börjar McMurphy efterlikna en indian med att slå händerna för munnen och skrika högljutt och hoppa runt.

(00:09:59-00:13:55): McMurphy sitter på överläkarens kontor. Läkaren frågar "What can you tell me about why you have been set over here?". McMurphy svarar "well I don't know, what does it say in there?" och ger ett ointresserat intryck. Läkaren säger då att anledningen är för att han är stridslysten, har pratat utan lov, visat motvilja mot jobb och varit lat. McMurphy säger då "chewing gum in class" på ett skämtsamt sätt varpå läkaren tittar undrande på honom. Läkaren säger då att den främsta anledningen är för att han ska utredas för att se om han är mentalt sjuk. Han frågar då "Why do you think they think that?". McMurphy svarar "as near as I can figure out it is because I fight and fuck too much". Läkaren säger även att han har blivit gripen för sexuellt utnyttjande. McMurphy bekräftar att det stämmer men försöker skämta bort det och ger ett oseriöst intryck. Läkaren nickar för att bekräfta det han säger och säger "I hear what you are saying". McMurphy berättar att de på arbetslägret sade att han är "crazy". Han använder själv ord som "senseless" "out of it" "gone down the road" för att beskriva någon som är psykiskt sjuk. Läkaren frågar om McMurphy själv tror att det är någonting "wrong with his mind".

(00:16:00-00:20:51): En grupp patienter sitter i en ring och ska starta dagens samtalsmöte med sjuksköterskan. Sjuksköterskan frågar om någon vill börja, ingen svarar. Alla är undvikande och ingen tar initiativ. Mötet spårar tillslut ut. Det blir hetsig och våldsam stämning. Alla skriker och pratar i munnen på varandra om osammanhängande saker.

(00:25:40-00:30:00): Patienterna spelar poker. Det blir snabbt hetsig stämning, konflikter uppstår och rösterna höjs. Vissa av patienterna har svårt att förstå hur spelet fungerar vilket bidrar till att de andra blir otåliga. När McMurphy ska gå för att ta sin medicin går han in till sköterskorna. En av sköterskorna blir väldigt rädd och skriker när hon ser McMurphy stå i rummet utan att han visar några tecken på aggressivitet. När de ger honom medicinen vill inte McMurphy ta emot den. Sköterskorna pratar då sakta och med en lugn ton. När McMurphy motsätter sig säger en av sköterskorna åt honom att inte bli upprörd. När McMurphy väl tar medicinen säger den ena sköterskan uppmuntrande "very good".

(00:32:13-00:34:13): Under ett samtalsmöte ska de rösta om de vill se en fotbollsmatch på kvällen eller hålla fast vid sina vanliga rutiner. Endast tre personer säger att de vill se på matchen. McMurphy försöker allt han kan att få fler personer att räcka upp handen.

(00:34:13-00:35:49): Två patienter spelar Monopol. Den ena av dem förstår inte reglerna och den andra blir irriterad. En tredje patient lägger sig i vilket gör en av spelarna mycket upprörd och aggressiv. McMurphy blir kallad "loona teck" av en annan patient.

(00:50:00-00:51:27): McMurphy har ett möte med överläkaren. Läkaren säger att de inte har kunnat se tecken på någon psykisk sjukdom hos McMurphy sedan han kom in, utan tror att han simulerar. McMurphy frågar då vad som krävs för att han ska verka psykisk sjuk och börjar göra konstiga grimaser och gestikulerar onani och undrar om det är "crazy enough". Han frågar vidare om han också behöver skita på golvet.

(00:59:25-01:04:37): Patienterna är på en fiskebåt och ska fiska. När personen som ska styra båten inte gör sitt jobb blir det kalabalik på båten och ingen ordning. Det skriks och slåss och ingen vill ta ansvar över situationen.

(01:05:36-01:07:00): Läkare och utredare har möte angående McMurphys mentala hälsa. En av läkarna säger: "I think he is dangerous, I don't think he is crazy". Han får då frågan: "You don't think he is crazy?", varpå han svarar: "No I don't think he is crazy". En annan läkare säger "I don't think he is otterly psychotic, but I still think he is quite sick". En annan läkare

frågar då: “Do you think he is dangerous?” varpå läkaren säger “absolutely so”. Läkarna diskuterar hur de ska gå vidare med McMurphy och till vilken institution han hör hemma. De manliga läkarna i rummet tycker att han ska tillbaka till arbetslägret. Den enda närvarande sjuksköterskan, som är en kvinna och som kommit McMurphy närmast, säger att de kan erbjuda honom den hjälp han behöver om han får stanna på mentalsjukhuset.

(01:11:23-01:15:25): Samtalsmöte med patienterna. McMurphy ställer frågan varför ingen har sagt att han inte är intagen för en förbestämd tid. De andra patienterna säger då att de är där frivilligt varpå McMurphy blir upprörd. Han säger “Why are you here then? You are not crazy, you are not! You are no crazier than the average asshole walking around the streets, and that is it!”.

(00:18:00-01:27:15): Under samtalsmötet blir en av patienterna arg för att han inte får ha sina cigaretter. En sjuksköterska förklarar att det beror på otillåtna aktiviteter och att de behövs regler. Patienten motsätter säger detta med att skrika “I want you to know something, right here right now- I’m no little kid, I’m no little kid!”. Det hela urartar och det slutar i slagsmål mellan patienter och vakter. McMurphy och två andra patienter blir tagna vilket visar sig vara för att få elchocksbehandling.

A clockwork orange

(00:01:00-00:02:17): Alex och tre andra killar sitter i en soffa. De har alla likadana kläder. Vit skjorta och byxor, vita hängslen, suspensoarer och svart hatt. Samtliga har målat sig i ansiktet med olika motiv. De ler och ser farliga ut. De dricker mjölk som ska göra dem redo för en kväll med “ultravåld”. Runt omkring dem står kvinnliga skyldockor som är nakna och står i olika sexpositioner.

(00:02:17-00:04:28): De kommer tillsammans gående i en mörk tunnel och hittar en alkoholiserad man liggandes på vägen. Han frågar om pengar varpå killarna hånskrattar och trycker en käpp i magen på mannen. Mannen ber dem att avsluta hans liv och menar att

världen inte är densamma längre. Han säger att unga inte längre har respekt för äldre. Killarna skrattar åt mannen och misshandlar honom grovt med sparkar och slag.

(00:04:52-00:08:56): Ett gäng män i militärkläder står uppe på en scen och drar våldsamt en naken skrikande kvinna emellan sig. Kvinnan kämpar för att ta sig loss. De gör ett försök till att våldta henne. De avbryts av att Alex och de andra killarna dyker upp i mörkret och ropar retsamma kommentarer till männen i militärkläder. Kvinnan flyr och männen hamnar i slagsmål. Polisen kommer och Alex och hans gäng flyr i en bil. De kör snabbt och vårdslöst och skriker och skrattar. Alex berättarröst säger att de får en kick av ultravåld.

(00:10:40-00:13:39): Alex och hans gäng lurar sig in i ett äldre pars hus, misshandlar mannen och våldtar kvinnan samtidigt som de skrattar och sjunger.

(00:17:53-00:18:30) Alex står i sitt rum. Han drar ut en låda under sin säng där han lägger stulna pengar från kvällens misshandel. I lådan ligger redan fullt med vad som verkar vara stulna klockor och pengar från tidigare kvällar. I lådan ligger även Alex husdjur, en orm som ligger lös. På väggen finns en plansch med en naken kvinna med särade ben.

(00:21:23-00:21:35): Alex föräldrar sitter vid köksbordet och pratar om Alex. Hans mamma har precis varit inne och försökt få iväg honom till skolan, han har inte närvarat på över en vecka. Alex pappa frågar mamman vad Alex egentligen gör på kvällarna. Mamman svarar att, som han själv säger, jobbar och hjälper till här och där.

(00:22:40-00:25:49): Övervakaren kommer hem till Alex och är bekymrad över vad Alex och hans vänner gör om kvällarna. Han pratar om att Alex behöver återanpassas och räddas från sig själv.

(00:27:12-00:29:30): Alex träffar två kvinnor i en slags bar, bjuder med dessa hem och de har samlag.

(00:30:00-00:33:20): Alex och hans gäng samtalar. En av hans vänner säger: "Sometimes you think and talk like a little child".

(00:33:42-00:36:28): Alex och hans gäng går längs med en flod. Alex puttar ner sina vänner i vattnet för att sedan skära dem i handen när han ska hjälpa dem upp. Alex berättarröst förklarar därpå att han genom denna handling markerat sin ledarroll.

(00:40:30-00:42:40): Alex bryter sig in hos en dam varpå hon säger till honom "you little bastard". Fortsätter med "ratched, slimey, bedbug". Scenen slutar med att Alex dödar kvinnan med en jättepenis.

(00:45:08-00:47:22) Alex sitter i arresten. Hans övervakare kommer och pratar med honom i cellen. Han kallar Alex för "murderer" och "a great disappointment" och spottar honom i ansiktet. Alex torkar bort spottet och ler sedan mot övervakaren.

(00:59:44-01:01:20): Alex går runt i biblioteket i fängelset med fängelseprästen och pratar. Alex nämner den nya "behandlingen" han hört talats om. Alex säger till prästen: "I just want to be good, I want the rest of my life to be one act of goodness". Prästen svarar "Whether or not this technique really makes a man good or not, goodness comes from within, goodness is chosen and the man who can not choose he ceases to be a man"

(01:04:25-01:05:00): Alex och de andra fångarna står uppradade ute på gården. En av vakterna förklarar för inrikesministern, som är där för att studera fångarna inför ett nytt forskningsprojekt, vad för brott Alex gjort och hur långt hans straff är. Inrikesministern svarar: "Excellent. He is enterprising, aggressive, outgoing, young, bold, vicious. He will do".

(01:12:00-01:14:55): Alex genomgår en behandling där han binds fast och sätts i tvångströja. Hans ögon tvingas vara öppna med hjälp av tänger och tvingas se på våldsamma filmer. Han får under tiden en spruta som framkallar illamående för att få Alex att associera våldet till något dåligt/frånstötande. Efteråt pratar en sköterska med Alex och de pratar om vikten med dessa behandlingar. Sköterskan förklarar: "You need to be cured".

(01:33:00-00:35:55): Alex kommer hem efter att behandlingstiden är slut. Hans föräldrar och en annan man sitter i soffan. Mannen har tagit över Alex rum, Alex blir upprörd, gråter och mannen säger: "It wouldn't be fair to leave you two (mamman och pappan) in the claws of this young monster, who hasn't been a real son at all. Look, he is weeping now, but that is all his craft and artfulness. Such a bad boy that he has been does not deserve a mom and dad like you two." Mamman gråter högljutt och pappan sitter stilla och iakttar.

(01:56:43-01:57:47): Alex sitter i köket hos mannen som han i början av filmen misshandlade svårt och våldtog hans fru. Med dem sitter en dam som frågar Alex om han känner sig självmordsbenägen, varpå Alex svarar: "I still feel very miserable, very much down in spirits. I feel very low in myself. I can't see much in the future. And I feel that any second, something terrible is gonna happen to me".

